EUROOPA LIIDU
KOHUS

Aastaaruanne 2024

Aastaülevaade

curia.europa.eu

Euroopa Liidu Kohus, liidu õiguse kaitse tagaja

Euroopa Liidu Kohus on üks seitsmest Euroopa institutsioonist.

Liidu kohtuvõimu kandjana on selle institutsiooni ülesanne tagada liidu õiguse järgimine, kindlustades aluslepingute ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise ning kontrollides liidu institutsioonide, organite ja asutuste vastu võetud aktide seaduslikkust.

Oma kohtupraktikaga aitab ta kaasa liidu väärtuste hoidmisele ja panustab Euroopa ülesehitusse.

Euroopa Liidu Kohus koosneb kahest kohtust: Euroopa Kohtust ja Üldkohtust.

Aastaaruanne 2024

Aastaülevaade

CVRIA

Sisukord

Presidendi eessõna **4**

1. Pilguheit 2024. aastale **7**

A. Aasta piltides **8**

B. Aasta arvudes **16**

Institutsioon 2024. aastal **16**

Kohtutegevuse aasta (Euroopa Kohus ja Üldkohus) **17**

Keeleosakonnad **18**

2. Kohtutegevus **21**

A. Euroopa Kohus 2024. aastal **22**

Euroopa Kohtu tegevus ja areng **22**

Euroopa Kohtu liikmed **26**

B. Üldkohus 2024. aastal **30**

Üldkohtu tegevus ja areng **30**

Kohtupraktika uuendused **32**

Üldkohtu liikmed **36**

C. Kohtupraktika 2024. aastal **40**

Fookuses 2020. aasta liikuvuspakett: aus konkurents ning töötingimuste parandamine ohutuma, kestlikuma ja õiglasema autoveosektori jaoks **40**

Fookuses Mahetootmine ja mahetoodete märgistamine **42**

Fookuses Üldsuse võimalus tutvuda COVID-19 vaktsiinide ostulepingutega **46**

Fookuses Piiravad meetmed seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega **50**

Tagasivaade aasta olulisematele kohtuotsustele **54**

3. Kohtuhaldus õigusemõistmise teenistuses **75**

A. Kohtusekretäri sissejuhatus **76**

B. Aasta olulisimad sündmused **78**

Eelotsusepädevuse osaline üleandmine **78**

2004. aasta laienemise 20. aastapäev **82**

Euroopa Liidu Kohtu personali tugevdatud eetikaraamistik **85**

C. Suhted avalikkusega **88**

4. Keskkonda väärtustav institutsioon **91**

5. Pilk tulevikku **95**

6. Hoiame ühendust! **99**

Koen Lenaerts

Euroopa Liidu
Kohtu president

Euroopa Liidu Kohus on keerulises ülemaailmses kontekstis suutnud püsida oma kursil, juhindudes talle aluslepingutega usaldatud õigusemõistmise ja õigusriigi põhimõtetest. Ta on jätkanud oma igapäevast tööd Euroopa Liidu põhiväärtuste kaitsmisel ja liikmesriikide ühise õiguskorra ülesehitamisele kaasaaitamisel. Samuti on ta seadnud uusi vahe-eesmärke, mis lähiaastatel saavad olema tema tegevuse jaoks olulised.

Möödunud aasta tähistas uue ajastu algust institutsiooni ja kohtutevaheliste suhete jaoks nii Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kui ka nende kahe kohtu ja liidu liikmesriikide kohtute vahel. Eelotsusepädevuse osaline üleandmine Euroopa Kohtult Üldkohtule oli oluline etapp liidu kohtusüsteemi ülesehituse arengus. See tagab õigussubjektide huvides töökoormuse parema jaotuse kahe kohtu vahel, võimaldades Euroopa Kohtul keskenduda rohkem oma rollile liidu konstitutsioonilise ja kõrgeima kohtuna. Põhjalik reform tehti võimalikuks tänu kahe kohtu kollegiaalsele ja tõhusale koostööle kogu protsessi vältel alates liidu seadusandjale esitatud põhikirja muutmise taotluse koostamisest kuni selle konkreetse rakendamiseni. Viimane oli institutsiooni kohtukantseleide ja asjaomaste talituste tiheda koostöö tulemus, et Üldkohus saaks neid uusi kohtuasju menetleda optimaalsetes tingimustes.

Lisaks tähistas institutsioon 2024. aasta mais nii kodanike ja riikide arvu kui ka sümboolse mõõtme poolest liidu suurima laienemise 20. aastapäeva. Seda tähistati konverentsina, kus rõhutati, et kümne uue riigi ühinemine on meie ühisele pärandile andnud rikkust, pakkudes riikide ajaloo, kultuuri ja õigustraditsioonide suuremat mitmekesisust. Ühendades kaks poolt mandrist – ida ja lääne – ajaloolises põhiseaduslikus ühisprojektis, näitas see ühinemine konkreetselt ja märgatavalt ka seda, et Euroopa Liidu rahuidee on Euroopa integratsiooniprotsessi keskmes.

Korralduslikust vaatepunktist iseloomustas 2024. aastat Euroopa Kohtu koosseisu järjekordne väga oluline osaline uuendamine, mille puhul andsid ametivande üheksa uut liiget, kellest viis olid varem olnud Üldkohtu kohtunikud. Selline suur ümberkorraldus, millele eelnes 4. oktoobril 2024 väga suure arvu kohtuotsuste kuulutamine, nõudis laitmatut korraldust, et võtta liikmed ja nende kabinetid vastu parimatel võimalikel tingimustel ning minimeerida selle mõju institutsiooni tegevuse nõuetekohasele jätkamisele.

Kui heita pilk aastale 2025, siis ootavad kogu institutsiooni ees põnevad väljakutsed. Need puudutavad kohtuväliseid suhteid: uuendatakse institutsiooni veebilehte ja kohtupraktika otsingumootorit, samuti on kavas käivitada kohtu tegevusele pühendatud veebitelekanal. Nende projektide eesmärk on võtta arvesse õigusvaldkonna spetsialistide vajadusi, aga aidata ka saavutada põhieesmärki, milleks on tuua õigusemõistmine kodanikele lähemale, et neil oleks võimalik mõista Euroopa Liidu Kohtu rolli ja otsuseid. Kuid väljakutsed puudutavad ka meie töömeetodeid tulevikus: tööd jätkatakse tehisintellekti võimalike kasutusvõimaluste ja kohtuasjade haldamise integreeritud süsteemi IT-programmi kallal. Nende meetmete eesmärk on võimaldada meie institutsioonil muutuda tõhusamaks, et tulla toime kohtuasjade arvu suurenemisega, säilitades samal ajal kõrgeima kvaliteeditaseme, mida nõuab talle usaldatud õigusemõistmise ülesanne, ning järgides kõiki selle aluseks olevaid nõudeid.

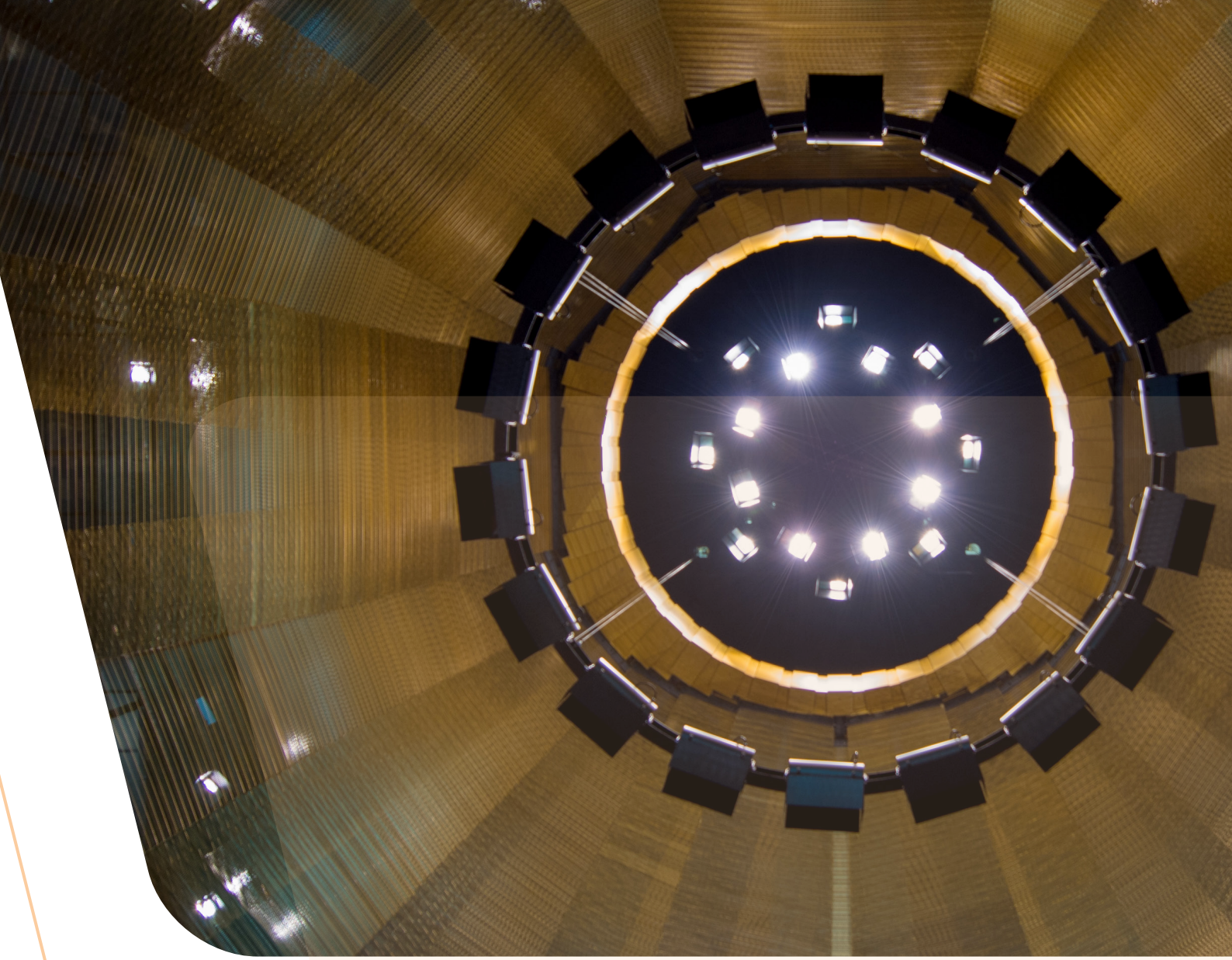

1

Pilguheit 2024. aastale

A. Aasta piltides

Veebruar

Üldkohtule eelotsuse pädevuse osalise üleandmise heakskiitmine Euroopa Parlamendi poolt

Selleks et tasakaalustada kohtuvaidluste koormust liidu kahe kohtu vahel ja võimaldada Euroopa Kohtul keskenduda rohkem oma rollile põhiseadusliku ja kõrgeima kohtuna, esitab Euroopa Kohus 2022. aasta novembris liidu seadusandjale palve muuta Euroopa Liidu Kohtu põhikirja, et anda eelotsuse pädevus osaliselt üle Üldkohtule. Pärast mitu kuud kestnud analüüsimist ja läbirääkimisi õigusloomeprotsessis kiidab Euroopa Parlament selle olulise reformi 27. veebruaril väga suure häälteenamusega heaks.

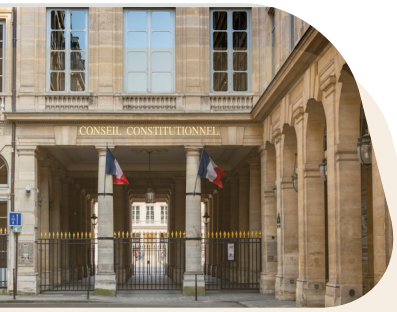

Rahvusvaheline kohtumine teemal „Õigus, tulevased põlvkonnad ja keskkond“ Conseil constitutionnel’is (Prantsusmaa konstitutsioonikohus)

Euroopa Kohtu president Koen Lenaerts sõidab Pariisi rahvusvahelisele kohtumisele, mille korraldavad Conseil constitutionnel ja Institut des Études et de la Recherche sur le Droit et la Justice. See enneolematu kohtumine toob kokku sadakond riiklike, piirkondlike ja rahvusvaheliste ülemkohtute presidenti ja kohtunikku, et arutada tulevaste põlvkondade mõiste kasvavat mõju keskkonnaalastes kohtuvaidlustes.

Märts

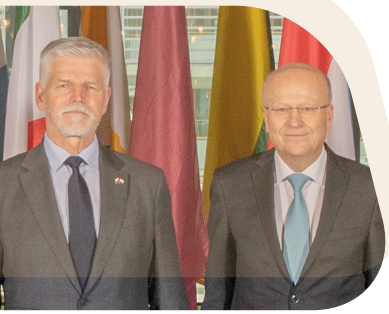

Tšehhi Vabariigi presidendi Petr Paveli külaskäik

Tšehhi Vabariigi presidendi Petr Paveli võtavad vastu Euroopa Kohtu president Koen Lenaerts, Euroopa Kohtu kohtunik Jan Passer ning Üldkohtu kohtunikud Petra Škvařilová-Pelzl ja David Petrlík. Kohtumisel institutsiooni tšehhi kodanikest töötajatega saab delegatsioon imetleda Tšehhi maalikunstniku Míla Doleželová maali „Na cestě“, mis on laenatud Masaryki ülikoolist ning millel on sõnum lootusest, vabadusest ja humanismist.

Esimene iga-aastane dialoog Euroopa Parlamendi ja Euroopa Liidu Kohtu vahel

Tuginedes nende arutelude kvaliteedile, mis toimusid määruse eelnõu üle, mis käsitleb eelotsuse pädevuse üleandmist Euroopa Kohtult Üldkohtule teatud konkreetsetes valdkondades, on parlament ja Euroopa Liidu Kohus otsustanud jätkata oma dialoogi iga-aastase kohtumise raames, millel käsitletakse nõuetekohase õigusemõistmisega seotud ühist huvi pakkuvaid teemasid, järgides rangelt võimude lahusust. Kohtumistel keskendutakse sellele, kuidas Euroopa kodanikud tajuvad õigusemõistmist ja õigusriigi põhimõtte austamist, ning sellele, kuidas kohtusüsteemi toimimist võimalikult paremaks muuta, et tuua õigusemõistmine Euroopa kodanikele lähemale.

Euroopa Kontrollikoja kolme uue liikme ametivande andmine

Euroopa Liidu Nõukogu poolt ametisse nimetatud Euroopa Kontrollikoja uued liikmed Katarína Kaszasová, Alejandro Blanco Fernández ja João Leão annavad Euroopa Kohtu ees ametivande.

Aprill

Ajaloolise näituse avamine Euroopa Liidu Kohtus

Euroopa Liidu Kohtus avatakse institutsiooni ajaloole pühendatud näitus. See koosneb fotodest, kunstiteostest ja haruldastest esemetest, mis kajastavad kohtute ja nende hoonete ajalugu ning näitusele on oodatud kõik külastajad.

Võistluse „European Law Moot Court“ finaal

Esimest korda 1988. aastal korraldatud „European Law Moot Court“ on kõige olulisem liidu õiguse alane harjutuskohtu võistlus maailmas. 2024. aasta võistluse võidab Madridi ülikool, kes võistles finaalis Itaalia Roma Tre ülikooliga.

Pidulik mälestusistung

Peetakse pidulik istung, et mälestada Euroopa Kohtu Iiri kohtunikku (1991–1999) John L. Murrayd, kes suri 2023. aasta jaanuaris; Euroopa Kohtu Prantsusmaa kohtujuristi (1994–2006) Philippe Léger'd, kes suri 2023. aasta jaanuaris, ja Avaliku Teenistuse Kohtu kohtusekretäri (2005–2016) Waltraud Hakenbergi, kes suri 2024. aasta jaanuaris.

Mai

Kohtunike konverents ja kollokvium 2004. aasta laienemise 20. aastapäeva tähistamiseks

1. mail 2004 ühines Euroopa Liiduga kümme uut liikmesriiki: Tšehhi Vabariik, Eesti, Küpros, Läti, Leedu, Ungari, Malta, Poola, Sloveenia ja Slovakkia. Selle sündmuse 20. aastapäeva tähistamisele on pühendatud Euroopa Liidu Kohtus igal aastal korraldatav kohtunike konverents ja eraldi kollokvium.

Juuni

Leedu kunstniku Kazys Varnelise kunstiteose „LL“ esitlus

Leedu kunstniku Kazys Varnelise kunstiteost „LL“ (1972) esitletakse Euroopa Kohtus selle presidendi Koen Lenaertsi, Leedu justiitsministri asetäitja Jurga Greičienė ja Leedu rahvusmuuseumi ikonograafiaosakonna juhataja Jolanta Bernotaitytė osavõtul.

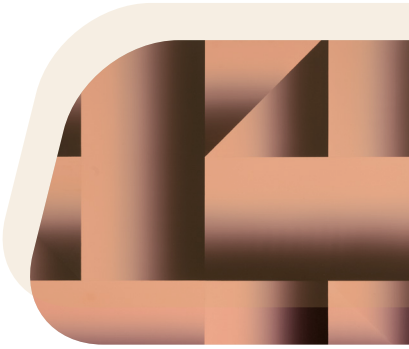

Üldkohtu delegatsioon külastab Varssavit

Üldkohtu delegatsioon, kuhu kuuluvad selle president Marc van der Woude, Poola kohtunikud Krystyna Kowalik-Bańczyk ja Nina Półtorak ning Leedu kohtunik Saulius Lukas Kalėda, viibib Varssavis Poola kõrgeima halduskohtu korraldatud kohtumisel Varssavi advokatuuris, et tutvustada Üldkohtu rolli ja tugevdada sidemeid liikmesriigi kohtutega, kelle pädevus hõlmab valdkondi, mis puudutavad eelotsuse pädevuse osalist üleandmist Üldkohtule.

September

Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kodukorra muudatused

Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kodukorra olulised muudatused jõustuvad 1. septembril. Need rakendavad Euroopa Liidu Kohtu põhikirja muudatusi seoses eelotsuse pädevuse osalise üleandmisega Üldkohtule, mida kohaldatakse alates 1. oktoobrist, ning ajakohastavad menetlusi nendes kahes kohtus.

Ameerika Ühendriikide Ülemkohtu delegatsiooni külastus

Jätkates alates 1998. aastast toimunud regulaarseid kohtumisi, tugevdab see külastus tihedaid ja ajaloolisi sidemeid Ameerika Ühendriikide Ülemkohtu ja Euroopa Liidu Kohtu vahel.

Kunstiteose paigaldamine Mitmekeelsuse aeda

Luksemburgi kunstniku Simone Deckeri kunstiteos „Genus“ on paigaldatud Euroopa Liidu Kohtu kasutatava kinnistu servas asuvasse Mitmekeelsuse aeda. Spetsiaalselt Euroopa Liidu Kohtu jaoks loodud ja mitmekeelsuse ideaalist lähtuv teos sümboliseerib liidu keelelist ja kultuurilist mitmekesisust.

Oktoober

Eelotsusepädevuse osaline üleandmine

Normid, mis reguleerivad eelotsusepädevuse osalist üleandmist Euroopa Kohtult Üldkohtule, hakkavad kehtima 1. oktoobril. Alates sellest kuupäevast esitatud eelotsusetaotlusi menetleb kuues konkreetses valdkonnas Üldkohus. Esimene, 17. oktoobril Üldkohtule üle antud eelotsusetaotlus (T-534/24 Gotek) on horvaadi keeles ja selle esitas Osijeki halduskohus.

Euroopa Kohtu koosseisu osaline uuendamine ja Üldkohtu uute liikmete ametisse astumine

Euroopa Kohtu suures kohtusaalis toimub pidulik istung, millel tähistatakse ühelt poolt Lars Bay Larseni, Alexandra Prechali, Jean-Claude Bonichot', Peter George Xuerebi, Lucia Serena Rossi, Priit Pikamäe, Nils Wahli ja Anthony Michael Collinsi ametist lahkumist ning teiselt poolt annavad üheksa uut Euroopa Kohtu liiget, nimelt Bernardus Smulders, Massimo Condinanzi, Fredrik Schalin, Stéphane Gervasoni, Niels Fenger ja Ramona Frendo kohtuniku ametivande, Dean Spielmann, Andrea Biondi ja Rimvydas Norkus kohtujuristi ametivande ja kaks uut Üldkohtu liiget Hervé Cassagnabère ja Raphaël Meyer kohtuniku ametivande.

Euroopa Kohtu presidendi, asepresidendi ja peakohtujuristi valimine

Kohtunikud valivad endi seast järgmiseks kolmeks aastaks Euroopa Kohtu presidendiks tagasi Koen Lenaertsi. Samuti valitakse Thomas von Danwitz Euroopa Kohtu asepresidendiks, kelle ülesandeid täitis enne teda Lars Bay Larsen. Maciej Szpunar valitakse tagasi Euroopa Kohtu peakohtujuristiks.

November

Tehisintellekti koolituskuu

Tehisintellekti koolituskampaania eesmärk on tutvustada selle kasutamisega seotud võimalusi ja väljakutseid. Eesmärgiks on demüstifitseerida tehisintellekti valdkonda ning edendada sellel tehnoloogial põhinevate vahendite eetilist ja vastutustundlikku kasutamist.

Euroopa Kontrollikoja kolme uue liikme ametivande andmine

Euroopa Liidu Nõukogu poolt ametisse nimetatud uued Euroopa Kontrollikoja liikmed Petri Sarvamaa, Hans Lindblad ja Carlo Alberto Manfredi Selvaggi annavad Euroopa Liidu Kohtu ees oma ametivande.

Euroopa Kohtu delegatsiooni külaskäik Euroopa Inimõiguste Kohtusse

Euroopa Kohtu president Koen Lenaerts, keda saadab Euroopa Kohtu delegatsioon, külastab Euroopa Inimõiguste Kohut iga-aastasel kohtumisel. Arutelud puudutavad kolme põhiteemat: „Kliimamuutused: väljakutse kahele Euroopa kohtule“, „Massiline jälgimine ja isikuandmete kaitse“ ning „Puuetega inimeste õiguste kaitse.

Euroopa Liidu kohtute võrgustiku kontaktametnike kuues kohtumine Brüsselis

Belgia Conseil d’État (kõrgeim halduskohus) võõrustab Euroopa Liidu kohtute võrgustiku kontaktametnike kuuendat kohtumist, mis toimub Brüsselis, esimest korda väljaspool Luksemburgi. Kohtumisel arutatakse Euroopa Liidu kohtute võrgustiku raames tehtava koostöö tulevikku ning riigisiseste kohtute poolt kooskõlalise tõlgendamise põhimõtte kohaldamise küsimust.

Detsember

Puudeteadlikkuse suurendamise päev Euroopa Liidu Kohtus

Institutsioon, mis on mitmesuguste algatuste kaudu kindlalt pühendunud ligipääsetavuse ja kaasamise edendamisele, korraldab puudeteadlikkuse suurendamise päeva, mille tänavune teema on „Kaasamine spordi kaudu: mitmekesisus, meie tugevus“.

B. Aasta arvudes

Institutsioon 2024. aastal

81 kohtunikku
27 liikmesriigist

Euroopa Kohus:
27 kohtunikku 11 kohtujuristi

Üldkohus:
54 kohtunikku

Eelarve: 504 miljonit eurot

2 267
ametnikku ja teenistujat

61% naised 39% mehed

Naiste esindatus administratsiooni vastutavatel ametikohtadel paigutab kohtu Euroopa institutsioonide läbilõikes keskmisest kõrgemale.

Naised töötavad:

54% -l haldusametikohtadest

49% -l juhtivatest ametikohtadest (keskastme ja tippjuhid)

e-Curia

e-Curia kaudu esitatud menetlusdokumentide osakaal:

Euroopa Kohus 91% Üldkohus 96%

11 692 e-Curia rakenduse kasutajakontot

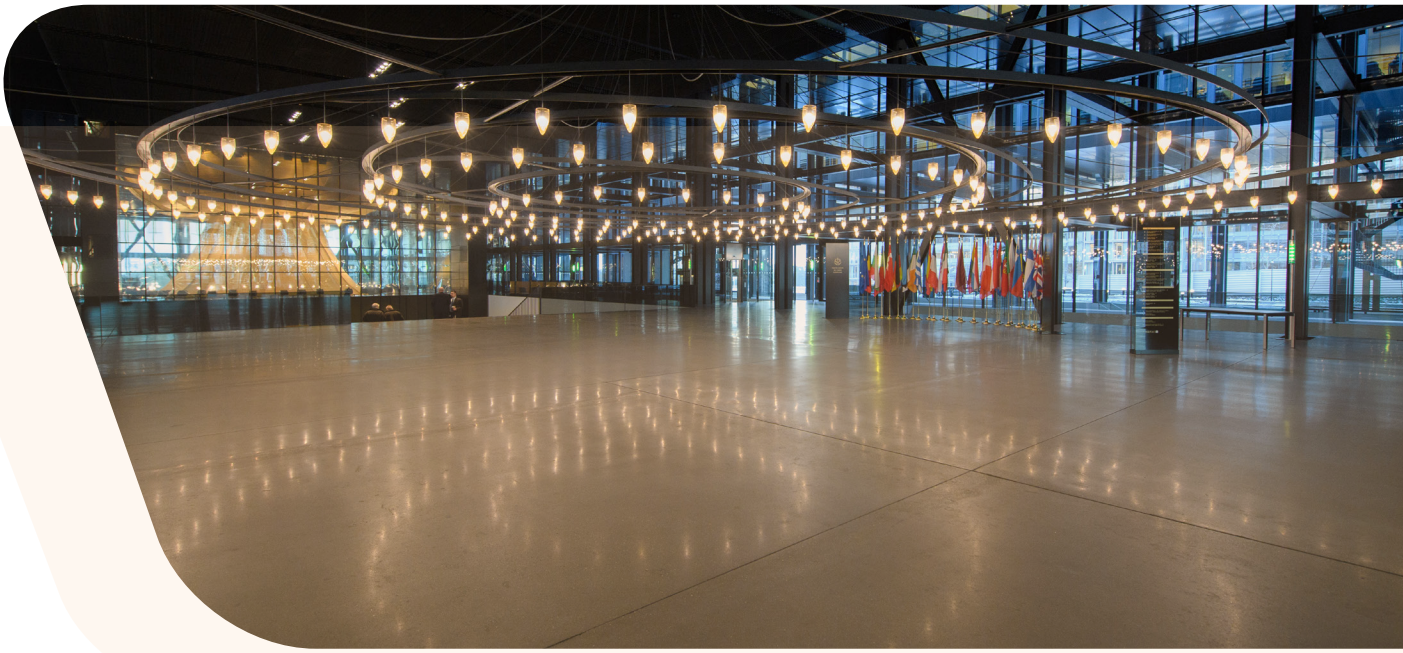

Kohtutegevuse aasta (Euroopa Kohus ja Üldkohus)

1 706 sisse tulnud kohtuasja

1 785 lahendatud kohtuasja

2 911 pooleliolevat kohtuasja

Keskmine menetlusaeg: 18,1 kuud

e-Curia on IT-rakendus, mis võimaldab poolte esindajatel Euroopa Kohtusse ja Üldkohtusse esitatud kohtuasjades ning liikmesriikide kohtutel Euroopa Kohtule esitatud eelotsusetaotluste raames vahetada kohtukantseleidega menetlusdokumente üksnes elektroonilisel teel.

e-Curia: veebirakendus kohtudokumentide edastamiseks

vt YouTube'i videot

Keeleosakonnad

Mitmekeelse õigustmõistva institutsioonina peab Euroopa Liidu Kohus olema võimeline kohtuasja menetlema olenemata sellest, millises liidu ametlikus keeles see esitati. Seejärel tagab ta oma kohtupraktika kättesaadavuse kõigis liidu ametlikes keeltes.

24
menetluskeelt

552
keelekombinatsiooni

608 jurist-lingvisti kirjalike dokumentide tõlkimiseks

1 366 000 tõlkimist vajavat lehekülge

1 371 000 tõlgitud lehekülge

503
kohtuistungit ja koosolekut sünkroontõlkega

70
tõlki kohtuistungite ja koosolekute läbiviimiseks

Mitmekeelsus Euroopa Liidu Kohtus – õiguskaitse võrdne kättesaadavus

vt YouTube'i videot

Euroopa Liidu Kohtus tõlgitakse vastavalt kohustuslikule keeltekasutuse korrale, mis näeb ette võimaluse kasutada Euroopa Liidu 24 ametlikku keelt. Kõik tõlgitavad dokumendid on äärmiselt tehnilised õigustekstid. Sellepärast töötavad kohtu tõlketeenistuses ainult juriidilise kõrgharidusega jurist-lingvistid, kes valdavad lisaks emakeelele veel vähemalt kahte ametlikku keelt kõrgtasemel.

2

Kohtutegevus

A. Euroopa Kohus 2024. aastal

Euroopa Kohtule esitatakse peamiselt eelotsusetaotlusi. Kui liikmesriigi kohtul on kahtlusi liidu õigusakti tõlgendamise või kehtivuse suhtes, peatab ta oma menetluse ja pöördub Euroopa Kohtu poole. Olles saanud selgitusi Euroopa Kohtu otsusest, saab liikmesriigi kohus seejärel oma menetluses oleva vaidluse lahendada. Kohtuasjade puhul, milles on vaja vastus anda väga lühikese aja jooksul (näiteks varjupaiga, piirikontrolli, lapseröövi vms valdkonnas), on ette nähtud eelotsuse kiirmenetlus.

Euroopa Kohtule võib esitada ka hagisid, milles palutakse kas tühistada liidu õigusakt („tühistamishagi") või tuvastada, et liikmesriik ei järgi liidu õigust („liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi"). Kui liikmesriik ei täida kohtuotsust, milles rikkumine tuvastati, võib Euroopa Kohus teise hagi alusel, mida nimetatakse teistkordseks kohustuste rikkumise hagiks, mõista talle rahalise sanktsiooni.

Lisaks võib Üldkohtu otsuste peale esitada apellatsioonkaebusi. Euroopa Kohus võib need Üldkohtu otsused tühistada.

Lõpuks võib Euroopa Kohtule esitada arvamusetaotluse (mille esitajaks on liikmesriik või Euroopa institutsioon), et kontrollida, kas leping, mille liit kavatseb sõlmida kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga, on aluslepingutega kooskõlas.

Koen Lenaerts

Euroopa Kohtu president

Euroopa Kohtu tegevus ja areng

Möödunud aastat iseloomustas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega 2024/2019 Euroopa Liidu kohtusüsteemi ülesehituse seadusandliku reformi vastuvõtmine ja elluviimine, mille eesmärk oli Euroopa Kohtu palvel tasakaalustada kahe liidu kohtu vahelist kohtuvaidluste koormust, kasutades ära 2015. aastal Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega 2015/2422 otsustatud Üldkohtu kohtunike arvu kahekordistamist. Nii peaks Euroopa Kohtul olema võimalik jätkata mõistlike tähtaegadega liidu õiguse tõlgendamise ülesande täitmist ajal, mil tema menetluses olevate kohtuvaidluste arv on märkimisväärselt suurenenud ning on kasvanud selliste keerukate ja tundlike kohtuasjade arv, mis puudutavad eelkõige põhiseaduslikku laadi või põhiõigustega seotud küsimusi. 2024. aastal esitati Euroopa Kohtule rohkem kui 900 uut kohtuasja, mis on lähedal 2019. aasta rekordile, mis kinnitab viimastel aastatel täheldatud tõusutrendi ja rõhutab reformi vajadust.

920
sisse tulnud kohtuasja

573 eelotsusemenetlust, sh
6 kiireloomulist eelotsust

Liikmesriigid, kust saabus enim eelotsusetaotlusi:

Itaalia	**98**
Saksamaa	**66**
Poola	**47**
Austria	**39**
Bulgaaria	**38**

53 hagi, neist
39 kohustuste rikkumise hagi ja
3 teistkordset kohustuste rikkumise hagi

277 apellatsioonkaebust Üldkohtu lahendite peale

15 tasuta õigusabi taotlust

1 arvamusetaotlus

Kohtuasja pool, kes ei suuda kohtukulusid tasuda, võib taotleda tasuta õigusabi.

Konkreetselt seisnes reform peamiselt Euroopa Kohtu eelotsuse tegemise pädevuse osalises üleandmises Üldkohtule. Pädevuse üleandmine, mis jõustus 1. oktoobril 2024, puudutab kuut konkreetset valdkonda: ühine käibemaksusüsteem, aktsiisid, tolliseadustik, kaupade tariifne klassifitseerimine kombineeritud nomenklatuuris, reisijatele hüvitise maksmine ja nende abistamine reisist mahajätmise, reisijatele osutatava transporditeenuse hilinemise või ärajäämise korral ning kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem.

Euroopa Kohus on siiski endiselt pädev lahendama eelotsusetaotlusi, mis kuuluvad küll ühte ja/või teise neist konkreetsetest valdkondadest, kuid mis käsitlevad ka muid valdkondi või tõstatavad eraldiseisvaid küsimusi esmase õiguse (sealhulgas Euroopa Liidu põhiõiguste harta), rahvusvahelise avaliku õiguse või liidu õiguse üldpõhimõtete tõlgendamise kohta.

Reformi tulemusel peaks eelotsuste valdkonnas Euroopa Kohtu töökoormus märkimisväärselt vähenema, mida kinnitab esialgne hinnang eelmise aasta viimase kolme kuu kohta.

Reformi teise osa eesmärk on tagada Üldkohtu otsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste menetluse tõhusus. Selleks et Euroopa Kohus saaks keskenduda apellatsioonkaebustele, milles tõstatatakse olulisi õigusküsimusi, laieneb apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanism alates 1. septembrist 2024 Üldkohtu otsustele, mis käsitlevad Euroopa Liidu organite või asutuste kuue uue sõltumatu apellatsioonikoja otsuseid lisaks selle mehhanismi kehtestamise ajal esialgu hõlmatud neljale apellatsioonikojale. Mehhanismi laiendati ka vaidlustele, mis puudutavad vahekohtuklauslit sisaldavate lepingute täitmist.

Lõpuks on reformi eesmärk suurendada eelotsusemenetluse läbipaistvust ja muuta seega Euroopa Kohtu või Üldkohtu otsused paremini mõistetavaks. Nüüdsest avaldatakse eelotsuseasjades esitatud kirjalikud seisukohad nimelt institutsiooni veebisaidil mõistliku aja jooksul pärast kohtuasja lõpetamist, välja arvatud juhul, kui seisukohtade esitaja on avaldamisele vastu.

Lisaks Euroopa Liidu Kohtu põhikirja muutmisele tõi reformi rakendamine kaasa Euroopa Kohtu kodukorra ja Üldkohtu kodukorra muutmise, eelkõige selleks, et täpsustada ühtse kontaktpunkti raames esitatud eelotsusetaotluste esmase menetlemise korda ja menetlust, mida kohaldatakse taotluste suhtes, mille Euroopa Kohus annab üle Üldkohtule. Euroopa Kohtu kodukord sisaldab ka muid uuendusi, mille eesmärk on võtta arvesse tervisekriisist saadud õppetunde ja tehnoloogia arengut, eelkõige poolte või nende esindajate võimalust osaleda kohtuistungil konkreetsetel õiguslikel ja tehnilistel tingimustel videokonverentsi teel, isikuandmete kaitset kohtuasjade menetlemisel, menetlusdokumentide e-Curia rakenduse kaudu esitamise ja kättetoimetamise korda ning teatavate kohtuistungite edastamist veebis.

Seetõttu kohandati soovitusi liikmesriikide kohtutele eelotsuse taotlemiseks ning praktilisi juhiseid pooltele.

Mis puudutab Euroopa Kohtu koosseisu, siis 2024. aasta juunis oli institutsioon leinas, sest suri alates 2004. aastast Euroopa Kohtu kohtunikuna töötanud M. Ilešič (Sloveenia).

2024. aasta jaanuaris lahkus Euroopa Kohtu ametkonnast kohtunik M. Safjan (Poola) ning oktoobris uuendati osaliselt väga olulisel määral selle koosseisu, mille käigus lahkusid ametist kaheksa liiget: asepresident L. Bay Larsen (Taani), kohtunik J.-C. Bonichot (Prantsusmaa), kohtunik A. Prechal (Madalmaad), kohtunik P. G. Xuereb (Malta), kohtunik L. S. Rossi (Itaalia), kohtunik N. Wahl (Rootsi) ning kohtujuristid P. Pikamäe (Eesti) ja A. M. Collins (Iirimaa). Ametisse astusid üheksa uut liiget: kohtunik B. Smulders (Madalmaad), kohtujurist D. Spielmann (Luksemburg), kohtunikud M. Condinanzi (Itaalia) ja F. Schalin (Rootsi), kohtujurist A. Biondi (Itaalia), kohtunik S. Gervasoni (Prantsusmaa), kohtunik N. Fenger (Taani), kohtunik R. Frendo (Malta) ja kohtujurist R. Norkus (Leedu).

Möödunud aasta statistikast nähtub, et Euroopa Kohtule esitati väga suur arv kohtuasju (920 kohtuasja, mis on peaaegu 100 kohtuasja rohkem kui igal eelneval kolmel aastal) ja see kohus lõpetas suure arvu kohtuasju (863 kohtuasja, mis on 80 kohtuasja rohkem kui eelmisel aastal), kusjuures viimane arv on suures osas seletatav Euroopa Kohtu koosseisu osalise uuendamisega seotud vajadustega. 31. detsembri 2024. aasta seisuga oli menetluses seega 1206 kohtuasja. Menetluste keskmine kestus kõikide kohtuasjade liikide lõikes oli 2024. aastal 17,7 kuud.

863 lahendatud kohtuasja

580 eelotsusemenetlust,
sh 5 kiireloomulist eelotsust

53 hagi, neist 26 juhul tuvastati liikmesriigi kohustuste rikkumine
16 liikmesriigi poolt

1 juhul tehti teistkordse kohustuste rikkumise kohtuotsus

213 apellatsioonkaebust Üldkohtu lahendite peale, neist 48 alusel Üldkohtu lahend tühistati

Keskmine menetlusaeg 17,7 kuud

Eelotsuse kiirmenetluse keskmine kestus:
3,3 kuud

1 206
pooleliolevat kohtuasja
31. detsembri 2023. aasta seisuga

Peamised käsitletud valdkonnad:

vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala	**141**
riigiabi ja konkurents	**137**
majandus- ja rahanduspoliitika	**103**
õigusaktide ühtlustamine	**85**
tarbijakaitse	**63**
keskkond	**62**
maksustamine	**61**
ühine välis- ja julgeolekupoliitika	**57**
sotsiaalpoliitika	**48**
intellektuaalomand	**45**

Vt üksikasjalikku statistikat Euroopa Kohtu kohta

Euroopa Kohtu liikmed

Euroopa Kohus koosneb 27 kohtunikust ja 11 kohtujuristist.

Kohtunikud ja kohtujuristid nimetatakse ametisse liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel pärast konsulteerimist komiteega, kelle ülesanne on anda arvamus nende ülesannete täitmiseks esitatud kandidaatide sobivuse kohta. Nende ametiaeg on kuus aastat ja seda võib pikendada.

Nad valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ning kellel on oma riigi kõrgeimatesse kohtunikuametitesse nimetamiseks nõutav kvalifikatsioon või kes on tunnustatud ja pädevad juristid.

Kohtunikud täidavad oma ülesandeid täiesti erapooletult ja sõltumatult.

Euroopa Kohtu kohtunikud valivad endi seast presidendi ja asepresidendi. Kohtunikud ja kohtujuristid nimetavad kohtusekretäri kuueaastaseks ametiajaks.

Kohtujuristide ülesanne on anda kõigis neile määratud kohtuasjades täiesti erapooletult ja sõltumatult põhjendatud juriidiline arvamus, mida nimetatakse ettepanekuks. Ettepanekud ei ole siduvad, kuid annavad vaidluse esemele täiendava hinnangu.

Euroopa Kohtu osalise uuendamise tulemusel 2024. aasta oktoobris asus ametisse üheksa uut liiget: kohtunik B. Smulders (Madalmaad), kohtujurist D. Spielmann (Luksemburg), kohtunik M. Condinanzi (Itaalia), kohtunik F. Schalin (Rootsi), kohtujurist A. Biondi (Itaalia), kohtunik S. Gervasoni (Prantsusmaa), kohtunik N. Fenger (Taani), kohtunik R. Frendo (Malta) ja kohtujurist R. Norkus (Leedu).

In memoriam

Sloveenia kohtunik Marko Ilešič suri 2024. aasta juunis oma ametiajal. Ta oli esimene Sloveenia kodakondsusega liige, kes nimetati Euroopa Kohtu kohtunikuks selle riigi ühinemisel Euroopa Liiduga 2004. aastal. M. Ilešič, keda austati ja imetleti nii ametialaselt kui ka isiklikult tema juriidiliste teadmiste ja intellektuaalsete omaduste ning laialdase keeleoskuse, aga ka suure inimlikkuse tõttu, andis olulise panuse liidu õiguse arendamisse ja edendamisse ning Sloveenia kultuuri levitamisse.

8
9
10
12
14

K. Lenaerts
president

T. von Danwitz
asepresident

F. Biltgen
esimese koja president

K. Jürimäe
teise koja president

C. Lycourgos
kolmanda koja president

I. Jarukaitis
neljanda koja president

M. L. Arastey Sahún
viienda koja president

M. Szpunar
peakohtujurist

S. Rodin
kaheksanda koja president

A. Kumin
kuuenda koja president

N. Jääskinen
üheksanda koja president

D. Gratsias
kümnenda koja president

M. Gavalec
seitsmenda koja president

J. Kokott
kohtujurist

A. Arabadjiev
kohtunik

M. Campos Sánchez-Bordona
kohtujurist

E. Regan
kohtunik

N. J. Cardoso da Silva Piçarra
kohtunik

J. Richard de la Tour
kohtujurist

A. Rantos
kohtujurist

I. Ziemele
kohtunik

J. Passer
kohtunik

N. Emiliou
kohtujurist

Z. Csehi
kohtunik

O. Spineanu-Matei
kohtunik

T. Ćapeta
kohtujurist

L. Medina
kohtujurist

B. Smulders
kohtunik

D. Spielmann
kohtujurist

M. Condinanzi
kohtunik

F. Schalin
kohtunik

A. Biondi
kohtujurist

S. Gervasoni
kohtunik

N. Fenger
kohtunik

R. Frendo
kohtunik

R. Norkus
kohtujurist

A. Calot Escobar
kohtusekretär

Protokolliline järjestus alates 9. oktoobrist 2024

B. Üldkohus 2024. aastal

Peamiselt lahendab Üldkohus esimeses kohtuastmes hagisid Euroopa Liidu institutsioonide, organite ja asutuste aktide peale, mille on esitanud füüsilised ja juriidilised isikud (üksikisikud, äriühingud, ühendused jne), keda need aktid isiklikult ja otseselt puudutavad, ja liikmesriigid, ning hagisid, millega nõutakse institutsioonide või nende teenistujate tekitatud kahju hüvitamist.

Üldkohtu lahendite peale võib Euroopa Kohtule esitada apellatsioonkaebuse, mis on piiratud õigusküsimustega. Kohtuasjades, mis on juba kaks korda läbi vaadatud (esmalt sõltumatu apellatsioonikoja ja seejärel Üldkohtu poolt), võtab Euroopa Kohus apellatsioonkaebuse menetlusse ainult juhul, kui selles on tõstatatud liidu õiguse ühtsuse, järjepidevuse või edasiarendamise seisukohast oluline küsimus.

Alates 1. oktoobrist 2024 on Üldkohus pädev lahendama ka Euroopa Kohtu poolt üle antud eelotsusetaotlusi, mis kuuluvad eranditult ühte või mitmesse järgmisest kuuest konkreetsest valdkonnast: ühine käibemaksusüsteem, aktsiisid, tolliseadustik, kaupade tariifne klassifitseerimine kombineeritud nomenklatuuris, reisijatele hüvitise maksmine ja nende abistamine reisist mahajätmise, reisijatele osutatava transporditeenuse hilinemise või ärajäämise korral ning kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem.

Suur osa Üldkohtu lahendatavatest vaidlustest on majanduslikku laadi: intellektuaalomand (ELi kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused), konkurents, riigiabi ning pangandus- ja finantsjärelevalve. Üldkohus on samuti pädev lahendama avaliku teenistuse valdkonna vaidlusi Euroopa Liidu ja tema teenistujate vahel.

Marc van der Woude

Euroopa Liidu Üldkohtu president

Üldkohtu tegevus ja areng

Üldkohtu jaoks oli 2024. aasta eriti oluline aasta, sest seda iseloomustas määruse 2024/2019 jõustumine, millega Euroopa Liidu kohtusüsteemi ülesehitus ümber korraldati. Euroopa Kohtult eelotsusepädevuse osaline üleandmine Üldkohtule jõustus 1. oktoobril 2024.

Euroopa Liidu Kohtu põhikirja kohaselt on Üldkohus nüüd pädev lahendama eelotsusetaotlusi, mis kuuluvad eranditult ühte või mitmesse konkreetsesse valdkonda järgmisest kuuest: ühine käibemaksusüsteem, aktsiisid, tolliseadustik, kaupade tariifne klassifitseerimine, reisijatele hüvitise maksmine ja nende abistamine reisist mahajätmise, reisijatele osutatava transporditeenuse hilinemise või ärajäämise korral ning kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem (uus artikkel 50b). 19 eelotsusetaotluse kohta, mis esitati ajavahemikul 1. oktoobrist kuni 31. detsembrini 2024, tehti üleandmise otsus.

786
sisse tulnud kohtuasja

667
hagi, neist:

intellektuaal- ja tööstusomand	**268**
Euroopa Liidu avalik teenistus	**76**
riigiabi ja konkurents	**33**

7 liikmesriikide esitatud hagi

30 tasuta õigusabi taotlust

19 eelotsusetaotlust

Kohtuasja pool, kes ei suuda kohtukulusid tasuda, võib taotleda tasuta õigusabi.

Üldkohus pidi oma struktuuri ümber korraldama, valides välja kümme kohtunikku, kes kuuluvad eelotsusetaotlusi menetlema määratud kotta, ning selle koja presidendi, nimelt Üldkohtu asepresidendi S. Papasavvase. Eelotsusetaotluste optimaalseks menetlemiseks määras Üldkohus ka kolm kohtunikku, kes täidavad kohtujuristi ülesandeid. Lisaks on Üldkohtu kodukorras nüüd ette nähtud võimalus teha otsus – eelkõige teatavates eelotsuseasjades – üheksast kohtunikust koosnevas keskmises kojas.

Samuti nähti alates 1. septembrist 2024 ette liidu organi või asutuse sõltumatu apellatsioonikoja otsuse peale esitatud apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanismi laiendamine (Euroopa Kohtu põhikirja uus artikkel 58a, mis lisati samuti määrusega 2024/2019). Reformi see osa suurendab ka Üldkohtu vastutust õiguse järjepidevuse ja ühetaolisuse tagamisel asjaomastes õigusvaldkondades.

Reform langes kokku viie Üldkohtu liikme lahkumisega 7. oktoobril 2024, kes nimetati Euroopa Kohtu kohtunikeks. Nii lahkusid Üldkohtust kohtunik S. Gervasoni, kodade presidendid D. Spielmann ja F. Schalin, kohtunik R. Frendo ja kohtunik R. Norkus. Üldkohus tänab neid nende pikaajalise ja olulise panuse eest oma kohtupraktikasse. Samal kuupäeval andsid Üldkohtu uute liikmetena ametivande kohtunikud H. Cassagnabère ja R. Meyer.

See oluline ümberkorraldus ja liikmete lahkumine ei aeglustanud siiski Üldkohtu kohtutegevust, sest ta suutis 2024. aastal lõpetada 922 kohtuasja. Kuna aasta jooksul esitati vaid 786 kohtuasja, vähenes menetluses olevate kohtuasjade arv. Menetluse keskmine kestus 18,5 kuud annab tunnistust kohtuasjade tõhusast menetlemisest, kusjuures Üldkohus suudab reageerida veelgi kiiremini, kui kohtuasja eripära seda nõuab. Nii suutis ta teha oma esimese otsuse digiturgude valdkonnas 8,2 kuu jooksul (kohtuotsus T-1077/23: Bytedance *vs*. komisjon).

2024. aastal tehti 20,2% lõpetatud kohtuasjadest otsus laiendatud koosseisuga kodades. Lisaks jätkab Üldkohus oma lähenemisviisi, mille kohaselt lahendatakse kohtuasju, mis on eriti olulised muu hulgas õigusriigi jaoks, 15 kohtunikust koosnevas suurkojas (vt peatükk „Tagasivaade aasta olulistele kohtuotsustele“). Selles esinduslikus koosseisus tegi Üldkohus otsuse kohtuasjades Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles jt *vs*. nõukogu, Medel jt *vs*. nõukogu ja Fridman jt *vs*. nõukogu ning Timchenko ja Timchenko *vs*. nõukogu.

Tänu oma uuele pädevusele eelotsusemenetluses ja uutele kohustustele pärast apellatsioonkaebuste menetlusse võtmise üle otsustamise mehhanismi laiendamist on Üldkohus saanud kõik vajalikud vahendid tema menetluses olevate kohtuasjade tõhusaks ja proaktiivseks menetlemiseks, valmistudes samal ajal järgmiseks kolmeaastaseks perioodiks, mis algab 2025. aasta oktoobris.

Savvas Papasavvas

Üldkohtu asepresident

Kohtupraktika uuendused

2024. aastal tuli taas kokku suurkoda, mis on Üldkohtu kõige esinduslikum koosseis, mida on seni kasutatud vaid harva ja episoodiliselt. 15 kohtunikust koosnevas suurkojas menetletakse kõige olulisemaid kohtuasju ning kohtuasju, mis on juriidiliselt keerukad või milles esinevad erilised asjaolud (Üldkohtu kodukorra artikli 28 esimene lõik). Selles kohtukoosseisus tehti läinud aastal kuus otsust, mis hõlmasid mitut kohtuasja, ühelt poolt seoses Venemaa Ukraina-vastase agressiooniga ning teiselt poolt taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega NextGenerationEU taastekava kontekstis.

Kõigepealt kinnitas Üldkohus 11. septembri 2024. aasta kohtuotsustes Fridman jt *vs*. nõukogu ning Timchenko ja Timchenko *vs*. nõukogu (T-635/22 ja T-644/22) ühelt poolt nõukogu pädevust kehtestada isikutele, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid, rahaliste vahendite deklareerimise kohustus ja pädevate riigiasutustega koostöö tegemise kohustus ning teiselt poolt samastada nende kohustuste täitmata jätmine rahaliste vahendite külmutamise meetmetest kõrvalehoidmisega.

Seejärel kinnitas Üldkohus oma 2. oktoobri 2024. aasta otsustes Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles jt *vs*. nõukogu, Ordre des avocats à la cour de Paris ja Couturier *vs*. nõukogu ning ACE *vs*. nõukogu (T-797/22, T-798/22 ja T-828/22), et keeld osutada otseselt või kaudselt õigusnõustamisteenuseid Venemaa valitsusele ja Venemaal asutatud juriidilistele isikutele, üksustele ja asutustele (nõukogu määrus [EL] nr 833/2014, mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses Venemaa tegevusega, mis destabiliseerib olukorda Ukrainas), on õiguspärane. Kohtuasjad käsitlesid küsimust, kas on olemas põhiõigus pöörduda advokaadi poole, iseäranis olukordades, millel ei ole mingit seost kohtumenetlusega. Üldkohus jättis hagid rahuldamata, kuid täpsustas eelkõige õiguse tõhusale õiguskaitsevahendile (Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47) ja õiguse ametisaladusele (artikkel 7) ulatust.

Lõpuks jättis Üldkohus 4. juuni 2024. aasta kohtumäärusega Medel jt *vs*. nõukogu (T-530/22–T-533/22) rahuldamata nõuded tühistada rakendusotsus, millega nõukogu kiitis heaks Poola taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu, ning täpsustas eesmärgid ja sihid, mille see liikmesriik peab saavutama, et vabastada vaidlustatud otsuses talle kättesaadavaks tehtud rahaline toetus. Suurkoda leidis, et hagejad, kelleks olid neli rahvusvahelisel tasandil kohtunikke esindavat ühendust, mille liikmed on üldjuhul riigisisesed kutseühingud, sealhulgas Poola kutseühingud, ei saa tugineda õigusele esitada hagi.

Uus hoog, mille suurkoda sisse sai, jätkub kindlasti 2025. aastal, kuna praegu on selles kohtukoosseisus pooleli veel teisi kohtuasju. Lisaks määratakse tõenäoliselt kohtuasju keskmisele kojale, mis loodi määrusega (EL, Euratom) 2024/2019, et täiendada Üldkohtu esinduslike koosseisude arsenali.

922
lahendatud kohtuasja

832
hagi, neist:

intellektuaal- ja tööstusomand	**276**
riigiabi ja konkurents	**98**
Euroopa Liidu avalik teenistus	**76**

1 eelotsusetaotlus

Keskmine menetlusaeg: 18,5 kuud

Nende lahendite osakaal, mille peale esitati apellatsioonkaebus Euroopa Kohtule: 35%

1 705
pooleliolevat kohtuasja
(31. detsembri 2024. aasta seisuga)

Peamised käsitletud valdkonnad:

institutsiooniline õigus	**552**
intellektuaal- ja tööstusomand	**322**
majandus- ja rahanduspoliitika	**167**
riigiabi ja konkurents	**153**
liidu avalik teenistus	**112**
piiravad meetmed	**91**
õigus tutvuda dokumentidega	**41**
põllumajandus	**30**
riigihange	**29**
rahvatervis	**24**

Vt üksikasjalikku statistikat Üldkohtu kohta

Üldkohtu liikmed

Üldkohtusse kuulub kaks kohtunikku igast liikmesriigist.

Üldkohtu liikmed valitakse isikute hulgast, kelle sõltumatus on väljaspool kahtlust ning kes on kõrgesse kohtunikuametisse määramiseks pädevad. Nad nimetatakse ametisse liikmesriikide valitsuste ühisel kokkuleppel pärast konsulteerimist komiteega, kelle ülesanne on anda arvamus kandidaatide sobivuse kohta. Kohtunike ametiaeg on kuus aastat ja seda võib pikendada. Nad valivad endi seast kolmeks aastaks presidendi ja asepresidendi. Nad nimetavad kohtusekretäri kuueaastaseks ametiajaks.

Kohtunikud täidavad oma ülesandeid täiesti erapooletult ja sõltumatult.

Seoses Euroopa Kohtu eelotsusepädevuse osalise üleandmisega alates 1. oktoobrist 2024 valis Üldkohus eelotsusetaotluste menetlemisel kohtujuristi ülesandeid täitvateks kohtunikeks J. Martín y Pérez de Nanclarese ja M. Brkani ning neil esineva takistuse korral asendajaks I. Gâlea.

2024. aasta oktoobris asusid ametisse kaks uut Üldkohtu liiget: kohtunikud H. Cassagnabère (Prantsusmaa) ja R. Meyer (Luksemburg), kes asendasid kohtunikke S. Gervasoni ja D. Spielmann, kes mõlemad nimetati Euroopa Kohtusse.

M. van der Woude
president

S. Papasavvas
asepresident

A. Marcoulli
teise koja president

R. da Silva Passos
neljanda koja president

J. Svenningsen
viienda koja president

M. J. Costeira
kuuenda koja president

K. Kowalik-Bańczyk
seitsmenda koja president

A. Kornezov
kaheksanda koja president

L. Truchot
üheksanda koja president

O. Porchia
kümnenda koja president

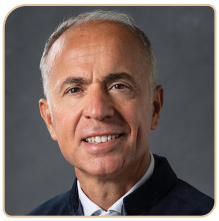

R. Mastroianni
esimese koja president

P. Škvařilová-Pelzl
kolmanda koja president

M. Jaeger
kohtunik

H. Kanninen
kohtunik

J. Schwarcz
kohtunik

M. Kancheva
kohtunik

E. Buttigieg
kohtunik

V. Tomljenović
kohtunik

L. Madise
kohtunik

N. Półtorak
kohtunik

I. Reine
kohtunik

P. Nihoul
kohtunik

U. Öberg
kohtunik

C. Mac Eochaidh
kohtunik

G. De Baere
kohtunik

T. Pynnä
kohtunik

J. C. Laitenberger
kohtunik

J. Martín y Pérez de Nanclares
kohtunik

G. Hesse
kohtunik

M. Sampol Pucurull
kohtunik

M. Stancu
kohtunik

I. Nõmm
kohtunik

G. Steinfatt
kohtunik

T. Perišin
kohtunik

D. Petrlík
kohtunik

M. Brkan
kohtunik

P. Zilgalvis
kohtunik

K. Kecsmár
kohtunik

I. Gâlea
kohtunik

I. Dimitrakopoulos
kohtunik

D. Kukovec
kohtunik

S. Kingston
kohtunik

T. Tóth
kohtunik

B. Ricziová
kohtunik

E. Tichy-Fisslberger
kohtunik

W. Valasidis
kohtunik

S. Verschuur
kohtunik

S. L. Kalėda
kohtunik

L. Spangsberg Grønfeld
kohtunik

H. Cassagnabère
kohtunik

R. Meyer
kohtunik

V. Di Bucci
kohtusekretär

Protokolliline järjestus alates 9. oktoobrist 2024

C. Kohtupraktika 2024. aastal

Fookuses 2020. aasta liikuvuspakett: aus konkurents ning töötingimuste parandamine ohutuma, kestlikuma ja õiglasema autoveosektori jaoks

4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Leedu jt *vs.* parlament ja nõukogu (C-541/20–C-555/20)

2020. aasta liikuvuspakett

2020. aastal võttis Euroopa Liit autoveosektoris vastu reformide paketi, et saavutada kaks peamist eesmärki:

1. Juhtide töötingimuste parandamine:

- keelates iganädalase puhkeaja veetmise sõidukites;
- tagades korrapärase naasmise elukohta või tegevuskohta (iga kolme või nelja nädala järel), et veeta seal puhkeperioode;
- tuues varasemaks kuupäeva, mil jõustub kohustus paigaldada teise põlvkonna arukad sõidumeerikud.

2. Ausa konkurentsi loomine:

- kehtestades kohustuse, et sõidukid peavad iga kaheksa nädala järel naasma tegevuskohta, mis asub veoettevõtja asukohaliikmesriigis;
- kehtestades vastuvõtvas liikmesriigis kabotaažitsüklile järgneva neljapäevase kabotaažist hoidumise perioodi (mille jooksul mitteresidendist vedajatel ei ole selles liikmesriigis lubatud teha sama sõidukiga kabotaažvedusid);
- liigitades juhid teatavatel erijuhtudel „lähetatud töötajateks“, et neile laieneksid vastuvõtvas liikmesriigis kehtivad töötingimused ja töötasu.

Kabotaažvedu on vedu, mida teostab liikmesriigis mitteresidendist vedaja. See on lubatud seni, kuni see ei pane selles liikmesriigis alust alalisele tegevusele.

Teise põlvkonna arukas sõidumeerik on elektrooniline seade, mis registreerib juhtide sõiduaegade, vaheaegade ja puhkeperioodide andmed. See aitab tagada liiklusohutust, juhtide töötingimuste järgimist ja ennetada pettusi.

Liikuvuspakett koosneb kolmest õigusaktist, mis käsitlevad autoveo õiguslikku regulatsiooni. See ambitsioonikas reform on tekitanud tuliseid arutelusid, mis tõid kaasa mitu kohtuasja. Seitse liikmesriiki – Leedu, Bulgaaria, Rumeenia, Küpros, Ungari, Malta ja Poola – esitasid Euroopa Kohtule 15 hagi liikuvuspaketi teatavate sätete tühistamiseks.

Euroopa Kohtu otsus kinnitas suures osas nende sätete kehtivust.

Mööndes, et sõidukijuhtide töötingimuste parandamine võib kaasa tuua veoettevõtjate kulude suurenemise, rõhutas Euroopa Kohus, et need eeskirjad, mida kohaldatakse vahet tegemata kogu liidus, ei diskrimineeri „liidu äärealadel" paiknevates liikmesriikides asuvaid veoettevõtjaid. Nende eeskirjade võimalik suurem mõju teatavatele ettevõtjatele sõltub nende majanduslikust valikust osutada teenuseid teenusesaajatele, kes asuvad nende asukohast kaugel paiknevates liikmesriikides.

Mis puudutab kvalifitseerimist „lähetatud töötajateks" (mis võimaldab juhtidel saada kasu vastuvõtva liikmesriigi minimaalsetest töö- ja töötasutingimustest, mitte aga vedaja asukohariigi tingimustest, mis võivad olla vähem soodsad), siis see on meede, mille eesmärk on **tagada õiglased töötingimused ja võidelda ebaausa konkurentsi vastu.** Kuigi see areng on kasulik töötajatele, on see tekitanud arutelusid liikmesriikide seas, kellest osa, eelkõige madalate palgakuludega riigid, kardavad oma ettevõtete kulude suurenemist ja uute eeskirjade halduskeerukust. Euroopa Kohus kinnitas, et meede, mille liidu seadusandja võttis eesmärgiga saavutada õiglane tasakaal erinevate asjasse puutuvate huvide vahel, on õiguspärane.

Seoses kohustusega järgida kabotaažitsüklile järgneva neljapäevase kabotaažist hoidumise perioodi vastuvõtvas liikmesriigis rõhutas Euroopa Kohus, et selle eesmärk on kaitsta kohalikke ettevõtjaid ja vältida ebaausat konkurentsi, takistades korduvat kabotaažvedu, mis võib *de facto* viia alalise tegevuseni vastuvõtvas liikmesriigis. Osa liikmesriike vaidlustas selle kohustuse, kuna see piirab ettevõtjate paindlikkust, sundides neid oma marsruute kohandama, et vältida sissetuleku kaotust põhjustavaid tegevusetuse perioode. Euroopa Kohus lükkas need argumendid tagasi, toonitades, et meede piirdub selles ajavahemikus kabotaažvedude keelamisega samas vastuvõtvas liikmesriigis, mis ei takista teisi rahvusvahelisi vedusid ega kabotaažvedusid teistes liikmesriikides.

Euroopa Kohus tühistas siiski kohustuse, et sõidukid peavad iga kaheksa nädala tagant naasma veoettevõtja tegevuskohta. Ta leidis, et parlament ja nõukogu ei ole tõendanud, et neil on piisavalt teavet, et hinnata selle meetme proportsionaalsust ning selle sotsiaalseid, keskkonna- ja majanduslikke tagajärgi.

Fookuses Mahetootmine ja mahetoodete märgistamine

Kohtuotsus Herbaria Kräuterparadies II (C-240/23)

Saksa äriühing Herbaria toodab jooki nimetusega Blutquick, mida turustatakse toidulisandina. See jook sisaldab mahetootmisest pärinevaid koostisosi, aga ka lisatud mittetaimseid vitamiine ja raudglükonaati. Pakendil on liidu mahelogo ja märgistus „kontrollitud mahetootmine“.

Saksamaa ametiasutused keelasid 2012. aasta jaanuaris Herbarial kasutada kaitstud mahetootmisele viitavat märgistust, kuna liidu õiguse kohaselt võib vitamiini ja mineraalaineid lisada töödeldud toodetele, mis on märgistatud mõistega „mahe“, ainult siis, kui nende kasutamine on seadusega ette nähtud.

Euroopa Kohus, kellele esitati eelotsusetaotlus esimeses kohtuasjas (kohtuasi C-137/13), leidis, et nende ainete kasutamine loetakse seadusega nõutavaks üksnes siis, kui liidu või liikmesriigi õigusega kooskõlas olev õigusnorm nõuab otseselt nende lisamist toidule, et seda saaks turustada. Kuna Blutquickile lisatud vitamiinid ja raudglükonaat ei vastanud sellele nõudele, jättis Saksamaa kohus, kes pöördus Euroopa Kohtu poole, Herbaria kaebuse rahuldamata.

Seejärel esitati kohtuasi Saksamaa Liitvabariigi halduskohtule, kus Herbaria ei vaidlustanud enam keeldu kasutada Euroopa Liidu mahelogo, vaid väitis, et tema toodet ja samasugust Ameerika Ühendriikidest imporditud toodet ei kohelda võrdselt.

Ameerika Ühendriike tunnustatakse Euroopa õiguse kohaselt **kolmanda riigina**, mille **tootmis- ja kontrollieeskirjad** on **samaväärsed** Euroopa Liidu omadega. Herbaria hinnangul võimaldab see liidus mahetoodetena turustada Ameerika Ühendriikidest pärit tooteid, mis vastavad nende tootmiseeskirjadele. Selline olukord tooks kaasa ebavõrdse kohtlemise, kuna Ameerika Ühendriikide konkureerivad tooted võivad kanda liidu mahelogo, ilma et nad vastaksid liidus kohaldatavatele mahetootmise eeskirjadele.

Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim halduskohus esitas Euroopa Kohtule selle kohta küsimuse.

Euroopa Kohus leidis oma otsuses, et **liidu mahelogo võib kasutada ainult toodete puhul, mis vastavad kõigile** mahepõllumajandusliku tootmise ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamise määruse **nõuetele.** Seda logo ei saa seega kasutada toodete puhul, mis on kolmandas riigis valmistatud vastavalt eeskirjadele, mis on üksnes samaväärsed liidu õiguses sätestatutega. Keeld laieneb ka sellisele tootmisele viitavate mõistete kasutamisele.

Euroopa Kohus rõhutas, et kui lubada selle logo ja mõistete kasutamist nii liidus või kolmandates riikides toodetud toodete puhul, mis vastavad Euroopa mahetootmise nõuetele, kui ka toodete puhul, mis on toodetud kolmandates riikides vastavalt nõuetele, mis on üksnes samaväärsed nende nõuetega, kahjustaks see ausat

konkurentsi siseturul. Lisaks võib see tarbijaid eksitada, samas kui logo mõte on teavitada tarbijaid selgelt ja ühemõtteliselt sellest, et toode vastab täielikult määruses sätestatud nõuetele.

Euroopa Kohus leidis seevastu, et kolmanda riigi mahelogo võib kasutada selles riigis toodetud toodete puhul, isegi kui see sisaldab mahetootmisele viitavaid mõisteid.

Euroopa Liidu mahelogo

Euroopa Liidu mahelogo annab liidu mahetoodetele ühtse visuaalse identiteedi. See lihtsustab tarbijatel mahetooteid identifitseerida ja aitab põllumajandustootjatel neid turustada kõigis liikmesriikides.

Mahelogo on ette nähtud ainult neile toodetele, mille on mahepõllumajanduslikuna sertifitseerinud tunnustatud organisatsioon, järgides rangeid tootmis-, töötlemis-, transpordi- ja ladustamisstandardeid. Toode võib kanda mahelogo ainult siis, kui see sisaldab vähemalt 95% mahepõllumajanduslikke koostisosi ja kui ülejäänud 5% vastab rangetele tingimustele. Sama koostisosa ei tohi esineda mahepõllumajanduslikul ja mittemahepõllumajanduslikul kujul.

Määrus 2018/848

Määruse 2018/848 mahepõllumajandusliku tootmise ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamise kohta eesmärk on tagada aus konkurents, siseturu nõuetekohane toimimine selles sektoris ning tarbijate usaldus mahepõllumajanduslikena märgistatud toodete vastu.

Selles on sätestatud üldised ja üksikasjalikud tootmiseeskirjad. Märgistamise osas on selles nõutud, et järgitaks tarbijate teavitamist käsitlevaid eeskirju, eelkõige selleks, et vältida segadusse ajamist ja eksitamist. Selles on kehtestatud ka erisätted mahepõllumajanduslike ja üleminekuaja toodete märgistamise kohta, et kaitsta nii ettevõtjate huve, kes soovivad, et nende tooted oleksid turul õigesti märgistatud ning et nad saaksid tegutseda ausa konkurentsi tingimustes, kui ka tarbijate huve.

Muud Euroopa Kohtu otsused mahetoodete kohta

12. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Kamin und Grill Shop (C-289/16)

Määruse 834/2007 mahepõllumajandusliku tootmise ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamise kohta kohaselt on mahetooteid turustav ettevõtja kohustatud lülitama oma ettevõtte kontrollisüsteemi. Ettevõtjad, kes müüvad tooteid otse lõpptarbijale või -kasutajale, võidakse teatavatel tingimustel sellest kohustusest vabastada. Euroopa Kohus otsustas, et müük peab toimuma nii ettevõtja või tema müügipersonali kui ka lõpptarbija juuresolekul. Järelikult ei saa seda vabastust kasutada neid tooteid internetis turustavad ettevõtjad.

26. veebruari 2019. aasta kohtuotsus Œuvre d'assistance aux bêtes d'abattoirs (C-497/17)

Määrus 834/2007 ei luba kasutada liidu mahelogo toodetel, mis on saadud loomadest, kes on ilma eelneva uimastamiseta riituslikult tapetud vastavalt määruses 1099/2009 loomade kaitse kohta surmamisel kehtestatud tingimustele.

29. aprilli 2021. aasta kohtuotsus Natumi (C-815/19)

Määrusega nr 889/2008, millega kehtestatakse määruse 834/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad, on vastuolus vetika *Lithothamnium calcareum* puhastatud, kuivatatud ja jahvatatud ladestustest saadud pulbri kasutamine põllumajandusest pärineva mittemahepõllumajandusliku koostisosana mahetoidu (eelkõige riisi- ja sojajookide) töötlemisel selle kaltsiumiga rikastamiseks.

Fookuses Üldsuse võimalus tutvuda COVID-19 vaktsiinide ostulepingutega

Kohtuotsused Auken jt *vs.* komisjon ja Courtois jt *vs.* komisjon (T-689/21 ja T-761/21)

2020. aasta juunis käivitas Euroopa Liit oma COVID-19 hankestrateegia. Sellega seoses allkirjastas komisjon 27 liikmesriigiga kokkuleppe, mis võimaldas tal nende nimel sõlmida tootjatega eelostulepinguid.

Kuna varajane vaktsineerimine on rahvatervise huvides, lühendati aega, mis oli ravimifirmadel vaktsiinide väljatöötamiseks. Ravimifirmade riskide kompenseerimiseks lisasid komisjon ja liikmesriigid oma vaktsiinistrateegiasse põhimõtte, mille kohaselt on riskid tootja ja liikmesriikide vahel jagatud, vähendades seega tootja vastutust toote kõrvaltoimete korral.

Avalikuks tehti lepingute versioonid, milles oli välja jäetud teave finantsriskide, annetuste või edasimüümise ning huvide konflikti puudumise deklaratsioonide kohta.

2021. aastal vaidlustasid Euroopa kodanikud ja parlamendiliikmed Euroopa Komisjoni osalise keeldumise võimaldada tutvuda täies ulatuses teatavate 2020. aasta vaktsiinide ostulepingutega seotud dokumentidega. Tutvumise taotlused puudutasid ravimifirmadele ette nähtud hüvitamisklausleid. Nende klauslite kohaselt pidid laboratooriumid maksma kannatanutele hüvitist tahtlikust üleastumisest või tootmise käigus toimunud tõsisest rikkumisest tingitud probleemi korral, muudel juhtudel lasus see vastutus aga liikmesriikidel.

Kodanikud ja parlamendiliikmed taotlesid ka võimalust tutvuda vaktsiinide ostmiseks moodustatud läbirääkimisrühma liikmete huvide konflikti puudumise deklaratsioonidega. Nad soovisid välja selgitada, kuidas on peetud läbirääkimisi eelkõige 2021. aasta mais sõlmitud hiidlepingu üle, et osta veel 1,8 miljardit vaktsiini lisadoosi 35 miljardi euro eest.

Komisjon võimaldas nende dokumentidega tutvuda ainult osaliselt ja avaldas neist redigeeritud versioonid, viidates ärisaladuse ja eraelu puutumatuse kaitsele.

Üldkohus, kellele esitati komisjoni otsuste peale kaks hagi, tühistas need otsused osaliselt.

Mis puudutab **hüvitamisklauslitega** ulatuslikuma tutvumise taotlust, siis tuletas Üldkohus meelde, et nende lepingutesse lisamise põhjus – st selle ohu kompenseerimine, mida ravimifirmad kannavad vaktsiinide väljatöötamise tähtaja lühendamise tõttu – oli liikmesriikide poolt tagatud ja avalikult teada. Ta leidis, et komisjon ei ole tõendanud, kuidas nende klauslite, teatavate lepingutes sisalduvate määratluste (nagu „tahtlik üleastumine“ ja „kõikvõimalikud mõistlikud jõupingutused“) ning vaktsiinide annetusi ja edasimüüki käsitlevate lepingutingimustega ulatuslikum tutvumine kahjustaks konkreetselt asjaomaste ravimifirmade ärihuve.

Mis puudutab taotlust avalikustada **läbirääkimisrühma liikmete nimed** huvide konflikti puudumise deklaratsioonides, siis kinnitas Üldkohus, et sellega taotletakse üldise huvi eesmärki. Ainult nimede avalikustamine võimaldab nimelt kontrollida, ega läbirääkimisrühma liikmetel ei ole huvide konflikti. Lepingute läbirääkimisprotsessi selline läbipaistvus suurendab aga liidu kodanike usaldust komisjoni vaktsiinistrateegia vastu ja aitab võidelda valeteabe levitamise vastu. Üldkohus leidis seega, et komisjon ei kaalunud nõuetekohaselt asjaomaseid huve, mis on seotud huvide konflikti puudumise ja eraelu kahjustamise ohuga.

Üldsuse tutvumine dokumentidega: läbipaistvuse põhielement

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1049/2001 eesmärk on anda üldsusele võimalikult laialdane õigus tutvuda parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidega. Selle eesmärk on suurendada institutsioonide läbipaistvust, legitiimsust ja vastutust.

See õigus ei ole aga absoluutne. Sellest on erandeid, et kaitsta teatavaid avalikke või erahuve, nagu avalik julgeolek, sisearutelu ja õigusnõustamise konfidentsiaalsus, finants-, majandus- või ärihuvid ja isikuandmete kaitse.

Institutsioonid peavad leidma tasakaalu läbipaistvuse ja nende huvide kaitse vahel, hinnates igal üksikjuhul, kas avalikustamine võib neid kahjustada. Lõpuks võib nõuda avalikustamist, kui on tõendatud ülekaalukas avalik huvi.

Dokumentidega tutvumise võimaldamisest keeldumise korral võib taotleja taotleda asjaomaselt institutsioonilt läbivaatamist ja seejärel – kui sellest taas keeldutakse – pöörduda Euroopa Ombudsmani poole või esitada hagi Euroopa Liidu Üldkohtule.

Üldkohtu ja Euroopa Kohtu kehtestatud põhimõtted

Kohtuotsuses De Capitani *vs*. parlament (T-540/15) leidis Üldkohus, et liidu institutsioonid võivad keelduda teatavate seadusandliku menetlusega seotud dokumentidega tutvumise võimaldamisest üksnes nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel.

Institutsioon või asutus, kes keeldub dokumentidega tutvumise võimaldamisest, peab tõendama, kuidas see kahjustaks „konkreetselt, tegelikult ja mõistlikult ettenähtavalt“ mõne määruses nr 1049/2001 ette nähtud erandiga kaitstud huvi. Nagu Euroopa Kohus leidis kohtuotsuses ClientEarth *vs*. komisjon (C-57/16 P), ei piisa keeldumise põhjendamiseks hüpoteetilisest või ebamäärasest rikkumisest.

Liikmesriigi või institutsiooni poolt Euroopa Liidu Kohtu menetlustes esitatud seisukohtadega tutvumise küsimust on käsitletud mitmes olulises kohtuotsuses. Kohtuotsuses komisjon *vs*. Breyer (C-213/15 P) leidis Euroopa Kohus, et komisjoni valduses olevad liikmesriigi seisukohad kuuluvad määruse nr 1049/2001 kohaldamisalasse. Kuigi kohtumenetluse ajal tuleb tagada nende seisukohtade konfidentsiaalsus, ei saa komisjon ilma muude põhjusteta keelduda nendega tutvumise võimaldamisest pärast menetluse lõpetamist.

Seoses liidu institutsiooni esitatud seisukohtadega oli Euroopa Kohus üldise eelduse – et kohtumenetluse ajal neid ei avalikustata – kehtestanud juba kohtuotsuses Rootsi jt *vs*. API ja komisjon (C-514/07 P, C-528/07 P ja C-532/07 P). Kui menetlus on lõpetatud, tuleb iga taotlust aga hinnata juhtumipõhiselt, et kontrollida, kas määruses kehtestatud erandid on kohaldatavad.

Fookuses Piiravad meetmed seoses Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava või ohustava tegevusega

20. märtsi 2024. aasta kohtuotsus Mazepin *vs*. nõukogu (T-743/22); 11. septembri 2024. aasta kohtuotsus Fridman jt *vs*. nõukogu ning Timtšenko ja Timtšenko *vs*. nõukogu (T-635/22 ja T-644/22); 11. septembri 2024. aasta kohtuotsus NSD *vs*. nõukogu (T-494/22)

Piiravad meetmed ehk sanktsioonid on Euroopa Liidu välis- ja julgeolekupoliitika peamine vahend. Need võivad hõlmata varade külmutamist, liidu territooriumile sisenemise keeldu või majandussanktsioone. Nende eesmärk on kaitsta liidu põhiväärtusi, olulisi huve ja julgeolekut, avaldades survet sihtrühma kuuluvatele isikutele või üksustele, sh kolmandate riikide valitsustele, et need muudaksid oma poliitikat või tegevust.

Venemaa poolt alates 2014. aastast Ukraina territoriaalset terviklikkust, suveräänsust ja sõltumatust kahjustava tegevuse ning eelkõige Venemaa 2022. aasta Ukraina-vastase agressioonisõja tõttu on Venemaa valitsust toetavate füüsiliste ja juriidiliste isikute suhtes kehtestatud liidu sanktsioone karmistatud. Kuna nõukogu otsuste õiguspärasust ja ulatust on vaidlustatud, on selles valdkonnas Euroopa Liidu Üldkohtusse esitatud kümneid kohtuasju.

Need näitavad, et püütakse ühitada kehtestatud sanktsioonide rangust, mis on vajalik nende tõhususe tagamiseks, ja üksikisikute õiguste kaitset. Üldkohus kinnitas liidu ulatuslikku pädevust tegutseda Venemaa valitsuse majandusliku ja materiaalse toetuse vastu, nõudes samas tõendeid ja võetud meetmete põhjalikku põhistamist.

Kohtuotsus NSD *vs*. nõukogu (T-494/22)

Üldkohus **jättis jõusse** Venemaa äriühingule National Settlement Depository (NSD) kehtestatud sanktsioonid. Nõukogu pidas seda Venemaa finantssüsteemis oluliseks, kuna see äriühing andis materiaalset ja rahalist toetust nii Venemaa valitsusele kui ka keskpangale.

Üldkohus märkis, et süsteemselt olulise finantseerimisasutusena on NSD hõlbustanud Venemaa valitsusel märkimisväärsete ressursside kasutamist, mida kasutatakse Ukraina destabiliseerimiseks. Samuti lükkas ta tagasi NSD väited, mille kohaselt tõid piiravad meetmed kaasa nende klientide rahaliste vahendite külmutamise, kelle suhtes sanktsioone ei kohaldatud, rõhutades, et kliendid võivad pöörduda riigisiseste kohtute poole, et vaidlustada oma omandiõiguse rikkumine, mis on NSD suhtes kohaldatud meetmetega kaasnev tagajärg.

Kohtuotsus Mazepin *vs*. nõukogu (T-743/22)

Euroopa Liidu Üldkohus **tühistas** Vormel 1 endise piloodi Nikita Mazepini jätmise nende isikute loetellu, kelle suhtes kohaldatakse sanktsioone. Nõukogu kandis tema nime loetellu seotuse tõttu tema isa Dmitry Mazepiniga, kes on juhtiv ettevõtja, kelle tegevus toob Venemaa valitsusele märkimisväärset tulu ja kes väidetavalt on olnud oma poja kui Haasi meeskonna võidusõitja peamine sponsor.

Üldkohus leidis, et Dmitri Mazepini ja tema poja vaheline seos ei olnud piisavalt tõendatud, ja märkis eelkõige, et viimane ei olnud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal enam selle meeskonna võidusõidupiloot. Lisaks rõhutas Üldkohus, et ainuüksi perekondlikust sidemest kui sellisest ei piisa, et tõendada ühiseid huve, mis õigustaksid Nikita Mazepini suhtes sanktsioonide säilitamist.

Kohtuotsused Fridman jt *vs*. nõukogu ning Timtšenko ja Timtšenko *vs*. nõukogu (T-635/22 ja T-644/22)

Üldkohus **kinnitas**, et isikutel ja üksustel, kelle suhtes kohaldatakse sanktsioone, on kohustus deklareerida oma rahalised vahendid ja teha pädevate asutustega koostööd, et vältida rahaliste vahendite külmutamisest kõrvalehoidmist õiguslike ja finantsskeemide kaudu. Neid nõukogu kehtestatud kohustusi peeti vajalikuks, et tagada sanktsioonide tõhusus ja ühtsus kõigis liikmesriikides. Üldkohus lükkas tagasi ka vastuväited, mille kohaselt nõukogu teostas liikmesriikide kriminaalõiguslikku pädevust, leides, et need meetmed ei ole karistusõiguslikud ja nende võtmisel järgitakse kogu liidu õiguses ette nähtud raamistikku.

Euroopa Liidu sanktsioonid Venemaa vastu

Alates 2014. aasta märtsist on liit järk-järgult võtnud Venemaa suhtes sihipäraseid piiravaid meetmeid, eelkõige vastusena Krimmi ebaseaduslikule annekteerimisele (2014) ja sõjalisele agressioonile Ukraina vastu (2022).

Nende meetmete eesmärk on nõrgendada **Venemaa** majanduslikku baasi, jättes ta ilma kriitilise tähtsusega tehnoloogiast ja turgudest ning vähendades märkimisväärselt Venemaa võimet sõdida. Liit on kehtestanud sanktsioonid ka **Valgevene**, **Iraani** ja **Põhja-Korea** suhtes vastuseks nende toetusele Venemaale Ukraina vastu peetavas sõjas.

Sanktsioonid on kehtestatud rohkem kui 2300 isiku ja üksuse (pangad, erakonnad, ettevõtjad, paramilitaarsed rühmitused) suhtes. Sanktsioonid hõlmavad järgmist:

- Euroopa Liitu sisenemise keeld;
- varade külmutamine;
- rahaliste vahendite blokeerimine.

Nõukogu hinnangul on liidus külmutatud eravara väärtus 24,9 miljardit eurot. Liidus on Venemaa Keskpanga varasid blokeeritud 210 miljardi euro ulatuses.

Nõukogu otsustega võetud piiravaid meetmeid vaadatakse **pidevalt uuesti läbi**. Asjakohasel juhul pikendatakse nende kehtivust või neid muudetakse, kui nõukogu leiab, et nende eesmärke ei ole saavutatud.

Tagasivaade aasta olulisematele kohtuotsustele

Põhiõigused

Euroopa Liit tagab põhiõiguste kaitse eelkõige põhiõiguste harta kaudu, milles on loetletud Euroopa kodanike individuaalsed, kodaniku-, poliitilised, majanduslikud ja sotsiaalsed õigused. Inimõiguste austamine on üks väärtusi, millel liit rajaneb, ning oluline kohustus oma poliitika ja programmide rakendamisel.

Euroopa Liidu põhiõiguste harta – siduvad normid, millel on konkreetne toime

Vt YouTube'i videot

Vastuseks Venemaa Ukraina-vastase agressiooni intensiivistumisele kehtestas Euroopa Liidu Nõukogu 2022. aastal sanktsioonid Venemaale surve avaldamiseks. Nende meetmete hulka kuulub keeld osutada õigusnõustamisteenuseid Venemaa valitsusele ja Venemaal asutatud juriidilistele isikutele, üksustele või asutustele. Belgia ja Prantsuse advokaadid palusid Euroopa Liidu Üldkohtul see keeld tühistada. Nende arvates rikub see põhiõigusi, mis tagavad võimaluse pöörduda advokaadi poole õigusnõu saamiseks. Üldkohus tuletas meelde põhiõigust tõhusale kohtulikule kaitsele, mis hõlmab õigust saada olemasoleva või tõenäolise kohtuvaidluse raames advokaadilt nõu ja olla advokaadi poolt esindatud. Ta märkis siiski, et vaidlustatud keeld ei puuduta kohtumenetlusega seotud õigusnõustamisteenuseid ega füüsilistele isikutele osutatavaid õigusnõustamisteenuseid. Seetõttu jättis ta hagid rahuldamata.

2. oktoobri 2024. aasta kohtuotsused Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles jt *vs*. nõukogu, Ordre des avocats à la Cour de Paris ja Couturier *vs*. nõukogu ja ACE *vs*. nõukogu (T-797/22, T-798/22 ja T-828/22)

2006. aastal avaldas ajaleht Le Monde artikli, mis seostas Real Madridi jalgpalliklubi dopingukuuldustega. Pärast seda, kui ajaleht Hispaanias laimamise eest süüdi mõisteti, vaidlustas ta selle kohtuotsuse täitmise Prantsusmaal ajakirjandusvabaduse nimel. Euroopa Kohus, kelle poole Prantsusmaa Cour de cassation (kassatsioonikohus) selles küsimuses pöördus, otsustas, et kohtuotsuste vastastikust tunnustamist võib piirata, kui see rikub ilmselgelt põhiõigusi. Euroopa Kohtu hinnangul võivad ebaproportsionaalsed karistused meedia vastu, näiteks ülemäära suur kahjuhüvitis, pärssida ajakirjanduse tahet katta avalikku huvi pakkuvaid teemasid ja see on vastuolus Euroopa Liidu demokraatlike väärtustega.

4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Real Madrid Club de Fútbol (C-633/22)

Isikuandmete kaitse

Euroopa Liidul on üksikasjalikud isikuandmete kaitse normid. Isikuandmete töötlemine ja säilitamine peab vastama õigusaktides sätestatud seaduslikkuse tingimustele ning see peab piirduma rangelt vajalikuga ega tohi ebaproportsionaalselt riivata õigust eraelu puutumatusele.

Euroopa Kohus digitaalses maailmas

Vt YouTube'i videot

Üks Saksa kodanik vaidlustas Saksamaa kohtus Wiesbadeni linna keeldumise anda talle välja uus isikutunnistus, millele ei ole lisatud tema sõrmejälgi. Saksamaa kohus palus Euroopa Kohtul kontrollida sellise liidu määruse kehtivust, millega on ette nähtud kohustus lisada isikutunnistuste andmekandjale kaks sõrmejälge. Euroopa Kohus leidis, et see kohustus, mis on põhjendatud võitlusega võltsitud kaartide valmistamise ja identiteedivarguse vastu, on kooskõlas eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse põhiõigusega. Siiski tunnistas ta määruse kehtetuks, kuna see võeti vastu valel õiguslikul alusel, kuid säilitas selle tagajärjed kuni 31. detsembrini 2026, et oleks võimalik vastu võtta uus õigusakt. Nimelt tugines määrus ekslikult ELTL artikli 21 lõikele 2 (kodanike vaba liikumine), mitte ELTL artikli 77 lõikele 3 (vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala), mis nõuab nõukogu ühehäälset otsust.

21. märtsi 2024. aasta kohtuotsus Landeshauptstadt Wiesbaden (C-61/22)

Bulgaarias tehti isiku kohta politseiregistrisse kanne valetunnistuse uurimise menetluses. Pärast seda, kui talle oli mõistetud üheaastane tingimisi vangistus ja ta oli selle karistuse ära kandnud, esitas ta taotluse see kanne registrist kustutada. Bulgaaria õiguse kohaselt säilitatakse teda puudutavad andmed selles registris ilma muu ajalise piiranguta kui isiku surm. Bulgaaria kõrgeim halduskohus küsis Euroopa Kohtult, kas need õigusnormid on liidu õigusega kooskõlas. Viimane vastas, et kriminaalkorras süüdi mõistetud isikute biomeetriliste ja geneetiliste andmete üldine ja vahet tegemata säilitamine kuni nende surmani on liidu õigusega vastuolus. Riigisisesed õigusnormid peavad nägema vastutavale töötlejale ette kohustuse korrapäraselt läbi vaadata, kas nende andmete säilitamine on endiselt vajalik, ja võimaldama andmesubjektil taotleda oma andmete kustutamist, kui nende säilitamine ei ole enam vajalik.

30. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus Direktor na Glavna direktsia „Natsionalna politsia" pri MVR – Sofia (C-118/22)

Kahes eraldi kohtuotsuses tegi Euroopa Kohus olulisi täpsustusi ametiasutuste uurimisvolituste kohta.

Kohtuasjas, mis puudutas Prantsuse dekreeti, mille eesmärk oli kaitsta autoriõigusega või sellega kaasneva õigusega kaitstud teoseid internetis toime pandud kuritegude vastu, täpsustas Euroopa Kohus, et liikmesriigid võivad kehtestada internetiühenduse teenuse osutajatele IP-aadresside üldise ja vahet tegemata säilitamise kohustuse, et pädev ametiasutus saaks tuvastada isiku, keda kahtlustatakse kuriteo toimepanemises. Nende säilitamine ei tohi siiski võimaldada teha täpseid järeldusi asjaomase isiku eraelu kohta. Sellise tulemuse saavutamiseks peavad säilitamistingimused tagama säilitatavate andmete eri kategooriate täieliku eraldatuse. Ebatüüpilistes olukordades, kus riigisisese menetluse erisused võivad seoste loomisega andmete ja kogutud teabe vahel võimaldada teha täpseid järeldusi andmesubjekti eraelu kohta, peab andmetega tutvumine olema allutatud kohtu või sõltumatu haldusasutuse eelnevale kontrollile.

30. aprilli 2024. aasta kohtuotsus La Quadrature du Net II (C-470/21)

Ühes Austria kohtuasjas oli politsei püüdnud kanepit sisaldava postipaki saaja mobiiltelefoni lukustust avada. Kui Euroopa Kohtult küsiti, kas see uurimine on politsei ja õigusasutuste kasutatavate isikuandmete kaitse direktiivi seisukohast õiguspärane, täpsustas Euroopa Kohus, et mobiiltelefonis sisalduvate andmetega tutvumine ei ole tingimata piiratud raske kuritegevuse vastu võitlemise juhtudega. Kui see nii ei oleks, tekiks nimelt süütegude eest üldisemalt karistamata jäämise oht ning seega oht vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomisele liidus. Nende andmetega tutvumine, mis kujutab endast andmesubjektide isikuandmete kaitse õiguse rasket riivet, eeldab siiski kohtu või sõltumatu asutuse eelnevat luba ning peab olema proportsionaalne. Lisaks peab liikmesriigi seadusandja kindlaks määrama asjaolud, mida tuleb võtta arvesse sellise andmetega tutvumise puhul, näiteks asjaomaste süütegude laad, ning telefoni omanikku tuleb teavitada niipea, kui see ei saa enam uurimist nurjata.

4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Bezirkshauptmannschaft Landeck (C-548/21)

Võrdne kohtlemine ja tööõigus

Euroopa Liidus on ligikaudu 200 miljonit töötajat. Seega saab suur hulk kodanikke otseselt kasu Euroopa tööõiguse sätetest, mis kehtestavad töötamise ja töö saamise miinimumnõuded ja täiendavad seega liikmesriikide poliitikat.

Euroopa Kohus: võrdse kohtlemise tagamine ja vähemuste õiguste kaitse

Vt YouTube'i videot

Copertino (Itaalia) kohaliku omavalitsuse töötaja, kes ütles oma töölepingu üles, et ennetähtaegselt pensionile minna, taotles kasutamata puhkusepäevade eest rahalist hüvitist. Itaalia õigusnormid välistavad siiski sellise õiguse avaliku sektori töötajate puhul. Euroopa Kohus, kellelt küsiti tööaja direktiivi tõlgendamise kohta, kinnitas, et töötajal on õigus saada rahalist hüvitist, kui ta ei ole kasutanud enne lepingu lõppemist kogu oma puhkust, isegi kui ta lahkus töölt vabatahtlikult. Majanduslikud kaalutlused, nagu avaliku sektori kulutuste haldamine, ei saa õigustada selle õiguse äravõtmist. Erand on siiski võimalik juhul, kui töötaja on oma puhkusepäevi tahtlikult hoidnud ja tööandja on teda piisavalt teavitanud puhkuse kaotamise ohust ja kutsunud teda üles seda kasutama.

18. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus Comune di Copertino (C-218/22)

Leides, et teatavad FIFA reeglid takistasid tema töölevõtmist Belgia klubisse, vaidlustas üks endine Prantsuse elukutseline jalgpallur need reeglid Belgia kohtutes. Need reeglid, mis tulenevad FIFA määrustikust mängijate staatuse ja ülemineku kohta, näevad ette, et mängija ja tema uus klubi peavad maksma hüvitist, kui mängija lõpetab lepingu ilma „mõjuva põhjuseta" enne lepingu lõppemist. Need võivad kaasa tuua ka spordiga seotud sanktsioone, nagu vastuvõtva klubi suhtes kehtiv keeld registreerida uusi mängijaid, ning takistavad rahvusvahelise ülemineku sertifikaadi väljastamist seni, kuni kestab vaidlus lepingu lõpetamise üle. Euroopa Kohus, kelle poole pöördus Cour d'appel de Mons (Monsi apellatsioonikohus), otsustas, et need reeglid ei ole kooskõlas töötajate liikumisvabaduse ja Euroopa Liidu konkurentsiõigusega.

4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus FIFA (C-650/20)

Euroopa liidu kodakondsus

Iga isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus, on automaatselt Euroopa Liidu kodanik. Liidu kodakondsus täiendab, kuid ei asenda liikmesriigi kodakondsust. Liidu kodanikel on konkreetsed õigused, mis on tagatud Euroopa aluslepingutega.

Euroopa Komisjon esitas Tšehhi Vabariigi ja Poola vastu hagi Euroopa Kohtusse põhjendusega, et need liikmesriigid piiravad erakonda astumise õigust, võimaldades seda üksnes oma kodanikele. Komisjoni hinnangul asetab selline olukord liidu kodanikud, kes elavad ühes neist kahes riigis, kuid ei ole selle riigi kodanikud, kohalikel ja Euroopa Parlamendi valimistel kandideerimise osas vähem soodsasse olukorda. Euroopa Kohus rahuldas komisjoni hagi ja jõudis järeldusele, et Tšehhi Vabariik ja Poola on rikkunud aluslepingutest tulenevaid kohustusi. Nimelt peab kodanikel, kes elavad liikmesriigis, kuid ei ole selle riigi kodanikud, olema võrdne juurdepääs samadele vahenditele, sh erakonda kuulumisele, kui selle riigi kodanikel, et nad saaksid tõhusalt kasutada oma valimisõigust. Euroopa Kohus leidis, et sellist erinevat kohtlemist ei saa põhjendada Poola või Tšehhi Vabariigi rahvusliku identiteedi austamisega.

19. novembri 2024. aasta kohtuotsused komisjon *vs*. Tšehhi Vabariik (C-808/21) ning komisjon *vs*. Poola (C-814/21)

Euroopa Kohus otsustas, et liikmesriik ei saa keelduda tunnustamast teises liikmesriigis seaduslikult omandatud eesnime ja soolise identiteedi muutust. Selline keeldumine kujutab endast takistust õigusele vabalt liikuda ja elada liidu piires. Kuna isiku identiteet, sealhulgas eesnimi ja sugu, on põhjapaneva tähtsusega, põhjustab selline keeldumine raskusi haldus- ja erasfääris, mis on liidu õigusega vastuolus.

4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Mirin (C-4/23)

Tarbijad

Euroopa tarbijakaitsepoliitika eesmärk on kaitsta tarbijate tervist, ohutust ning majanduslikke ja õiguslikke huve olenemata sellest, kus nad Euroopa Liidus elavad, reisivad või ostlevad.

Euroopa Kohus: Euroopa Liidu tarbijate õiguste tagamine

Vt YouTube'i videot

Saksamaa tarbijate ühendus vaidlustas Saksamaa kohtus Aldi Süd supermarketite keti hinnaalandusi käsitleva reklaami. Ühenduse hinnangul ei ole Aldi Südil õigust arvutada hinnaalandust pakkumisele vahetult eelnenud hinna alusel, vaid vastavalt Euroopa Liidu õigusele peab ta seda tegema viimase 30 päeva madalaima hinna alusel. Saksamaa kohtu küsimusele vastates kinnitas Euroopa Kohus, et reklaamis välja kuulutatud hinnaalandus tuleb arvutada viimase 30 päeva madalaima hinna alusel. Ettevõtjatel ei ole seega võimalik tarbijat eksitada, tõstes hinda enne hinnaalandusest teatamist ja esitades seega näilisi hinnaalandusi.

26. septembri 2024. aasta kohtuotsus Aldi Süd (C-330/23)

Keskkond

Euroopa Liit on pühendunud keskkonna kvaliteedi säilitamisele ja parandamisele ning inimeste tervise kaitsmisele. Liidu lähenemisviis põhineb ettevaatus- ja ennetusprintsiibil ning põhimõttel, et saastaja maksab.

Euroopa Kohus ja keskkond

Vt YouTube'i videot

Euroopa direktiiv keelab alates 2019. aastast lasta turule oksüdantide toimel lagunevast plastist valmistatud tooteid. Ühendkuningriigi äriühingud, kes toodavad oksüdeerumist soodustavat lisaainet, mis nende sõnul võimaldab plastil biolaguneda kiiremini kui oksüdantide toimel lagunev plast, pöördusid Euroopa Liidu Üldkohtusse. Nad palusid hüvitada kahju, mis tekkis seetõttu, et oksüdantide toimel laguneva plasti turule laskmise keeldu kohaldatakse ka plasti suhtes, mida nad kvalifitseerivad „oksüdantide toimel biolagunevaks". Üldkohus jättis hagi rahuldamata, leides, et liidu seadusandja ei ole teinud ilmset viga. Nimelt on teaduslike uuringute kohaselt oksüdeerumist soodustavat lisaainet sisaldava plasti biolagunemise tase madal või isegi olematu. Lisaks ei ole seda liiki plast üldse sobilik kompostimiseks. Lõpuks on selle ringlussevõtt problemaatiline, kuna praegune tehnoloogia ei võimalda tuvastada oksüdeerumist soodustavat lisaainet sisaldavat plasti ega eraldada seda tavaplastist.

31. jaanuari 2024. aasta kohtuotsus Symphony Environmental Technologies ja Symphony Environmental *vs*. parlament jt (T-745/20)

Seoses huntidega, mis on Berni konventsiooniga rangelt kaitstud liik, on tehtud kaks Euroopa Kohtu otsust, milles käsitleti elupaikade direktiivi. Austrias vaidlustasid keskkonnaorganisatsioonid Tirooli kohtus ajutise loa ligikaudu 20 lammast murdnud hundi laskmiseks. Euroopa Kohus kinnitas hundijahi keelu kehtivust selles liikmesriigis, kuna liigi populatsiooni kaitsestaatus ei ole seal soodne. Lisaks vaidlustas üks Ibeeria hundi kaitseühing Hispaanias Castilla-Leóni autonoomse piirkonna seaduse, milles on hunti nimetatud liigina, millele võib pidada jahti Duero jõest põhja pool (kus selle liigi suhtes võidakse kohaldada kaitsekorraldusmeetmeid, samas kui sellest jõest lõuna pool on ta range kaitse all). Vastuseks Hispaania kohtu küsimustele keeldus Euroopa Kohus määratlemast hunti liigina, millele võib piirkondlikul tasandil jahti pidada, kui selle kaitsestaatus riiklikul tasandil on ebasoodne.

11. juuli 2024. aasta kohtuotsus WWF Österreich jt (C-601/22) ning 29. juuli 2024. aasta kohtuotsus ASCEL (C-436/22)

Tarantos, Apuulia maakonnas (Itaalia lõunaosa) asuv Ilva terasetehas on üks Euroopa suurimaid terasetehaseid. 2019. aastal tuvastas Euroopa Inimõiguste Kohus selle kahjuliku mõju keskkonnale ja piirkonna elanike tervisele. Alates 2012. aastast on kavandatud meetmeid sellise mõju vähendamiseks, kuid nende rakendamist on regulaarselt edasi lükatud. Paljud terasetehase ümbruse elanikud on pöördunud Itaalia kohtutesse. Euroopa Kohus, kelle poole pöördus Milano kohus, leidis, et tööstusheidete direktiiviga kehtestatud olulised nõuded käitamisloa andmiseks ja pikendamiseks ei näi olevat täidetud. Terasetehase käitamine tuleb seega peatada, kui selgub, et see kujutab endast suurt ja olulist ohtu keskkonnale ja inimeste tervisele.

25. juuni 2024. aasta kohtuotsus Ilva jt (C-626/22)

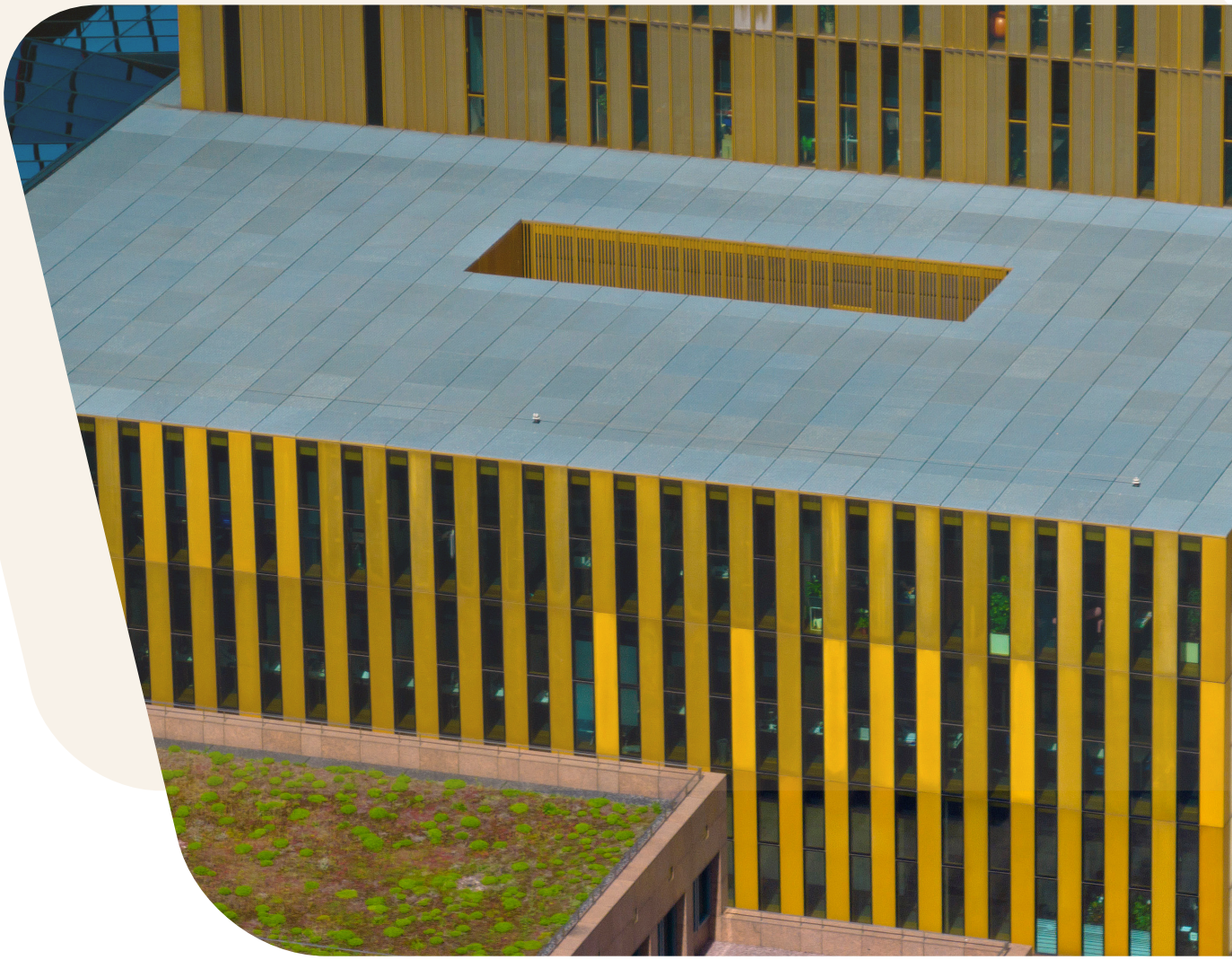

Infoühiskond

Euroopa Liidul on oluline roll infoühiskonna arengus, et luua innovatsiooni ja konkurentsivõimet soodustav keskkond, kaitstes samal ajal tarbijate õigusi ja tagades õiguskindluse. Sellega tagatakse õiglased ja avatud digiturud ning kõrvaldatakse siseturul piiriüleste internetipõhiste teenustega seotud takistused, et tagada nende vaba liikumine.

Euroopa Kohus digimaailmas

Vt YouTube'i videot

Itaalia seadusega kehtestati väljaspool Itaaliat asutatud veebipõhiste teenuste osutajatele, nagu Airbnb, Expedia, Google ja Amazon, halduskohustused, mille sõnaselge eesmärk on tagada liidu õiguse tõhus kohaldamine. Need teenuste osutajad peavad eelkõige end registreerima eriregistris, esitama majandusaruandeid ja panustama rahaliselt. Euroopa Kohus, kelle poole Itaalia kohus pöördus, tunnistas need meetmed liidu õigusega vastuolus olevaks. Ta tuletas meelde, et veebipõhiste teenuste osutajate suhtes kohaldatakse peamiselt asukohaliikmesriigi, käesoleval juhul Iirimaa või Luksemburgi õigusakte. Liikmesriigid, nagu Itaalia, kus nad tegutsevad, on seotud vastastikuse tunnustamise põhimõttega ning üldjuhul ei tohi nad kehtestada täiendavaid kohustusi, mis võiksid piirata nende teenuste osutamise vabadust.

30. mai 2024. aasta kohtuotsused Airbnb Ireland ja Amazon Services Europe (liidetud kohtuasjad C-662/22 ja C-667/22), Expedia (C-663/22), Google Ireland ja Eg Vacation Rentals Ireland (liidetud kohtuasjad C-664/22 ja C-666/22) ning Amazon Services Europe (C-665/22)

Bytedance Ltd on äriühing, mis pakub oma tütarettevõtjate kaudu veebipõhise suhtlusvõrgustiku TikTok platvormi. Komisjon on määranud Bytedance'i põhiplatvormiteenuse pääsuvalitsejaks vastavalt Euroopa digiturgude määrusele (Digital Market Act), mistõttu peab ta täitma sihipäraseid õiguslikke kohustusi, et võimaldada teistel ettevõtjatel konkureerida pääsuvalitsejaga ja hoida ära teatavad ebaausad tavad. Euroopa Liidu Üldkohus, kellele Bytedance esitas selle otsuse peale hagi, tuletas meelde, et liidu seadusandja võttis Euroopa digiturgude määruse vastu siseturu toimimise parandamiseks. Tõdedes, et selles määruses ette nähtud kriteeriumid, eelkõige ülemaailmne turuväärtus ja kasutajate arv, on käesoleval juhul täidetud, järeldas Üldkohus, et komisjonil oli õigus asuda seisukohale, et Bytedance on pääsuvalitseja, ning jättis seega hagi rahuldamata.

17. juuli 2024. aasta kohtuotsus Bytedance *vs*. komisjon (T-1077/23)

Konkurents, riigiabi ja *tax rulings*

Euroopa Liit tagab vaba konkurentsi kaitsvate eeskirjade järgimise. Tegevus, mille eesmärk või tagajärg on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturul, on keelatud ja selle eest võib määrata trahvi. Riigiabi on keelatud ka siis, kui see on siseturuga kokkusobimatu, kusjuures asutamislepingutega on komisjonile selles osas antud oluline kontrolliülesanne.

Euroopa Liidu Üldkohus – Liidu õiguse järgimise tagamine institutsioonide poolt

Vt YouTube'i videot

Fehmarni väina püsiühenduse projekt hõlmab Läänemere all kulgevat tunnelit Taani Lollandi saarel asuva Rødby ja Saksamaal asuva Puttgardeni vahel. Taani avalik-õiguslik üksus Femern A/S vastutab selle rahastamise, ehitamise ja käitamise eest. Komisjon otsustas, et Taani poolt ettevõtja Femern A/S kasuks võetud finantsmeetmed kujutavad endast riigiabi, mis on siiski siseturuga kokkusobiv. Taani ja kaks parvlaevaettevõtjat Scandlines Danmark ja Scandlines Deutschland palusid Euroopa Liidu Üldkohtul see otsus tühistada. Üldkohus jättis hagid rahuldamata, leides, et Femern A/S-ile antud valikuline eelis tugevdab tema seisundit transporditeenuste turul võrreldes teiste turul tegutsevate ettevõtjatega ja mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust. Püsiühenduse projekt on siiski üleeuroopalist huvi pakkuv projekt, mis annab olulise panuse liidu transpordipoliitika eesmärkide saavutamisse.

28. veebruari 2024. aasta kohtuotsused Scandlines Danmark ja Scandlines Deutschland *vs*. komisjon; Taani *vs*. komisjon ja Scandlines Danmark ning Scandlines Deutschland *vs*. komisjon (T-7/19, T-364/20 ja T-390-20)

Icera süüdistas telefoni- ja tahvelarvutite kiipe tootvat Ameerika ettevõtjat Qualcomm turuvallutuslike hindade kohaldamises. Nvidia esitas pärast seda, kui ta oli Icera omandanud, nende süüdistuste kohta uut teavet. 2019. aastal määras Euroopa Komisjon Qualcommile turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest 242 miljoni euro suuruse trahvi, süüdistades teda kiipide müümises Huaweile ja ZTE-le omahinnast madalama hinnaga, et kõrvaldada oma konkurent Icera. Euroopa Liidu Üldkohus lükkas enamiku Qualcommi argumente tagasi, välja arvatud trahvi arvutamise osas. Üldkohus leidis, et komisjon kaldus põhjendamatult kõrvale oma 2006. aasta suunistest, ja vähendas trahvi 238,7 miljoni euroni.

18. septembri 2024. aasta kohtuotsus Qualcomm *vs*. komisjon (T-671/19)

Euroopa Komisjon määras 2017. aastal Google'ile ligikaudu 2,4 miljardi euro suuruse trahvi, kuna Google kuritarvitas oma turgu valitsevat seisundit mitmel riigisisesel internetiotsingu turul. Komisjon tuvastas, et 13 Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riigis eelistas Google oma otsingutulemustes enda hinnavõrdlusvahendit võrreldes konkurentide omadega. Google paigutas nimelt oma hinnavõrdlusvahendi otsingutulemused esimesele kohale ja tõstis need esile ligitõmbavates *box*'ides, samas kui konkurentide tulemused kuvati lihtsate üldiste linkidena, mida algoritmid sageli allapoole paigutasid. Euroopa Liidu Üldkohus jättis selle otsuse sisuliselt muutmata ning Euroopa Kohus jättis Google'i ja Alphabeti apellatsioonkaebuse rahuldamata, jättes trahvi muutmata.

10. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google ja Alphabet *vs*. komisjon (Google Shopping) (C-48/22 P)

Google käivitas 2003. aastal oma reklaamiplatvormi AdSense. See platvorm võimaldab veebisaitide haldajatel saada tulu, kuvades kasutajate otsingutega seotud reklaami. Selle teenuse kasutamiseks pidi osa veebisaitide avaldajaid sõlmima Google'iga lepingu, mis sisaldas tingimusi, mis takistavad või piiravad konkureerivate reklaamide kuvamist. Pärast mitme ettevõtja, sealhulgas Microsofti ja Expedia kaebusi määras Euroopa Komisjon 2019. aastal Google'ile 1,49 miljardi euro suuruse trahvi turgu valitseva seisundi kuritarvitamise eest. Euroopa Liidu Üldkohus, kellele esitati selle otsuse peale hagi, leidis, et komisjon tegi vigu nende tingimuste kestuse ja nendega hõlmatud turuosa hindamisel ning et ta ei olnud turgu valitseva seisundi kuritarvitamist seega nõuetekohaselt tõendanud. Üldkohus tühistas seega otsuse tervikuna.

18. septembri 2024. aasta kohtuotsus Google AdSense *vs*. komisjon (T-334/19)

2021. aastal tuvastas komisjon, et pangad Deutsche Bank, Bank of America, Crédit Agricole ja Credit Suisse (nüüd UBS Group) olid osalenud kartellis Ameerika Ühendriikide dollarites emiteeritud riigiüleste emitentide võlakirjade, riigivõlakirjade ja agentuurivõlakirjade (SSA Bonds) sektoris, vahetades tundlikku teavet ja kooskõlastades oma kauplemisstrateegiaid. Komisjon määras trahvid Bank of Americale (12,6 miljonit eurot), Credit Suisse'ile (11,9 miljonit eurot) ja Crédit Agricole'ile (3,9 miljonit eurot), samas kui Deutsche Bank vabastati tema koostöö eest trahvist. Euroopa Liidu Üldkohus kinnitas Crédit Agricole'i ja Credit Suisse'i hagi kohta tehtud kohtuotsuses komisjoni tuvastatud rikkumise toimepanemist ja jättis 2021. aastal määratud trahvisummad muutmata.

6. novembri 2024. aasta kohtuotsus Crédit agricole ja Crédit agricole Corporate and Investment Bank *vs*. komisjon ning UBS Group ja Credit Suisse Securities (Europe) *vs*. komisjon (T-386/21 ja T-406/21)

Ühendkuningriigi telekommunikatsiooniettevõtja Vodafone teatas 2018. aastal Euroopa Komisjonile oma kavatsusest omandada Liberty Globali telekommunikatsioonitegevus Saksamaal, Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Rumeenias. Euroopa Komisjon andis 2019. aastal oma nõusoleku teatavatel tingimustel. Kartes Vodafone'i turgu valitsevat seisundit teatavatel turgudel, pöördusid kolm Saksa ettevõtjat Euroopa Liidu Üldkohtusse komisjoni otsuse tühistamiseks. Üldkohus jättis nende hagid rahuldamata, leides, et komisjon tõdes õigesti, et koondumise osalised ei ole konkurendid asjaomastel turgudel, st televisioonisignaali edastamise teenuste jaemüügi turul Saksamaal.

13. novembri 2024. aasta kohtuotsused NetCologne *vs*. komisjon, Deutsche Telekom *vs*. komisjon ja Tele Columbus *vs*. komisjon (T-58/20, T-64/20 ja T-69/20)

Otsene maksustamine kuulub põhimõtteliselt liikmesriikide pädevusse. Sellele vaatamata peab see olema kooskõlas Euroopa Liidu alusnormidega, sealhulgas riigiabi keeluga. Seetõttu jälgib liit liikmesriikide niisuguste maksustamisalaste eelotsuste (*tax rulings*) õiguspärasust, millega ettevõtjate suhtes kohaldatakse maksustamise erikorda. 2016. aastal leidis Euroopa Komisjon, et teatavad Apple'i kontserni ettevõtjad said aastatel 1991–2014 maksusoodustusi, mis kujutasid endast Iirimaa antud riigiabi. Abi oli seotud Apple'i tegevusest väljaspool Ameerika Ühendriike saadud kasumi maksustamisega. 2020. aastal tühistas Euroopa Liidu Üldkohus komisjoni otsuse, leides, et komisjon ei ole piisavalt tõendanud neile ettevõtjatele antud valikulise eelise olemasolu. Euroopa Kohus, kellele esitati apellatsioonkaebus, tühistas Üldkohtu otsuse ja tegi asjas lõpliku otsuse, jättes komisjoni otsuse muutmata. Iirimaa andis Apple'ile siseturuga kokkusobimatut abi, kuna ta kohtles seda ettevõtjat maksualaselt viisil, mis kaldub kõrvale Iiri õigusnormidest, mis käsitlevad mitteresidendist äriühingute kasumi maksustamist. Liikmesriik on seega kohustatud selle abi tagasi nõudma.

10. septembri 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Iirimaa jt (C-465/20 P)

Intellektuaalomand

Euroopa Liidu vastu võetud õigusnormid intellektuaalomandi (autoriõigus) ja tööstusomandi (kaubamärgid, disainilahendused) kaitsmiseks parandavad ettevõtjate konkurentsivõimet, luues loomingulisust ja innovatsiooni soodustava keskkonna.

Intellektuaalomandi õigused ja Euroopa Liidu Üldkohus

Vt YouTube'i videot

Äriühing Escobar Inc. (Puerto Rico, Ameerika Ühendriigid) esitas 2021. aasta septembris Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametile (EUIPO) taotluse registreerida sõnamärk Pablo Escobar liidu kaubamärgina. 1993. aastal surnud kolumbialane Pablo Escobar on eelduste kohaselt Medellíni (Colombia) kartellile aluse pannud narkoparun ja narkoterrorist. EUIPO keeldus kaubamärgi registreerimisest, leides, et see on vastuolus avaliku korra ja üldtunnustatud moraalipõhimõtetega. Euroopa Liidu Üldkohus, kellele äriühing Escobar esitas selle keeldumise peale hagi, jättis EUIPO otsuse muutmata, rõhutades, et Pablo Escobari nime seostatakse uimastikaubanduse ja narkoterrorismiga, mistõttu tajutaks kaubamärki nii, et see on vastuolus põhiliste moraalistandarditega ning liidu aluseks olevate jagamatute ja universaalsete väärtustega.

17. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Escobar *vs*. EUIPO (Pablo Escobar) (T-255/23)

1996. aastal registreeriti Ameerika Ühendriikide keti McDonald's jaoks liidu kaubamärk Big Mac. Kuna Iirimaa kiirtoitlustuskett Supermac's leidis 2017. aastal, et seda kaubamärki ei ole teatavate kaupade ja teenuste jaoks tegelikult kasutatud, palus ta EUIPO-l see kaubamärk kehtetuks tunnistada. EUIPO rahuldas Supermac'si taotluse, kuid ainult osaliselt. Supermac's, kes ei olnud sellega rahul, pöördus Euroopa Liidu Üldkohtusse. Üldkohus piiras veelgi ketile McDonald's kaubamärgiga Big Mac antud kaitset. Ameerika Ühendriikide kett kaotas seega selle kaubamärgi linnulihast toidu ja kanavõilebade jaoks, kohapealsete toitlustusteenuste ja *drive-in*'i jaoks ning kaasamüüdava toidu valmistamise jaoks. Üldkohus leidis, et McDonald's ei ole tõendanud, et ta on kaubamärki Big Mac nende kaupade ja teenuste jaoks liidus viie järjestikuse aasta jooksul tegelikult kasutanud.

5. juuni 2024. aasta kohtuotsus Supermac's *vs*. EUIPO – McDonald's International Property (BIG MAC) (T-58/23)

24. veebruaril 2022, mil algas Venemaa ulatuslik sissetung Ukrainasse, kasutas Ukraina piirivalveametnik Roman Gribov Mustas meres asuval Serpentsi saarel Venemaa laevade vastu sõjahüüdu: „Русский военный корабль, иди на **й“ (inglise keeles „Russian warship, go f**k yourself“). Administration of the State Border Guard Service of Ukraine esitas EUIPO-le taotluse registreerida liidu kaubamärgina sõjahüüust ja selle ingliskeelsest tõlkest koosnev kaubamärk. EUIPO lükkas taotluse tagasi. Euroopa Liidu Üldkohus, kellele Ukraina asutus oli esitanud hagi, jättis tagasilükkamise jõusse. Ta leidis, et seda lauset, millest on saanud Ukraina Venemaa agressioonivastase võitluse sümbol, ei tajuta viitena kaubanduslikule päritolule.

13. novembri 2024. aasta kohtuotsus Administration of the State Border Guard Service of Ukraine *vs*. EUIPO (RUSSIAN WARSHIP, GO F**K YOURSELF) (T-82/24)

2016. aastal registreeriti EUIPOs Saksa äriühingu Puma spordijalatsite ühenduse disainilahendus. Madalmaade äriühing Handelsmaatschappij J. Van Hilst palus EUIPO-l tunnistada see disainilahendus kehtetuks, väites, et 12 kuud enne registreerimistaotluse esitamist oli laulja Rihanna, kes oli äsja nimetatud Puma kunstiliseks juhiks, avaldanud Instagramis pildid, millel on kujutatud sarnaste omadustega disainilahendust kujutavad jalatsid. EUIPO leidis, et disainilahendus avalikustati seega enne registreerimistaotluse esitamist, mistõttu on selle kehtetuks tunnistamine põhjendatud. Euroopa Liidu Üldkohus jättis EUIPO otsuse peale esitatud Puma hagi rahuldamata ja kinnitas, et asjaomastest Instagrami kontolt võetud piltidest piisab varasema disainilahenduse avalikustamise tõendamiseks, kuna need võimaldavad kindlaks teha kõik selle põhiomadused.

6. märtsi 2024. aasta kohtuotsus Puma *vs*. EUIPO – Handelsmaatschappij J. Van Hilst (jalanõud) (T-647/22)

Kaubanduspoliitika

Ühine kaubanduspoliitika on Euroopa Liidu ainupädevuses, mille alusel ta sõlmib muu hulgas rahvusvahelisi kaubanduslepinguid. Asjaolu, et liit kõneleb maailmaareenil ühel häälel, annab talle rahvusvahelises kaubanduses tugeva positsiooni. Liidu tegevus selles valdkonnas peab siiski olema kooskõlas liidu konstitutsioonilise raamistikuga.

2019. aastal laiendati ELi ja Maroko vahelisi kalandus- ja põllumajandustoodete lepinguid Lääne-Sahara territooriumile ilma selle territooriumi rahva sõnaselge nõusolekuta. Polisario Rinne, keda ÜRO tunnustab Sahara rahva privilegeeritud esindajana, vaidlustas Euroopa Liidu Nõukogu otsused, millega need lepingud heaks kiideti, Euroopa Liidu Üldkohtus, kes need otsused tühistas. Euroopa Kohus, kellele esitati Üldkohtu otsuste peale apellatsioonkaebus, leidis, et lepingud rikkusid rahvusvahelist õigust, kuna Sahara enesemääramisõigusega rahvaga nõuetekohaselt ei konsulteeritud. Samuti ei saa seda nõusolekut eeldada, kuna lepingud ei toonud Sahara rahvale mingit konkreetset kasu proportsionaalse rahalise toetuse näol, võttes arvesse Lääne-Sahara loodusvarade ja selle territooriumiga külgnevate vete ekspluateerimist.

4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsused komisjon ja nõukogu *vs*. Polisario Rinne (liidetud kohtuasjad C-778/21 P ja C-798/21 P; liidetud kohtuasjad C-779/21 P ja C-799/21 P)

Prantsuse põllumajandustootjate liit vaidlustas Prantsuse ametiasutuses Lääne-Saharas kasvatatud melonite ja tomatite märgistamise. Neid tooteid eksporditi Euroopa Liitu, märkides päritoluriigiks Maroko, mida Confédération paysanne pidas eksitavaks ja rahvusvahelise õigusega vastuolus olevaks. Ta nõudis spetsiaalset märgistust, mis näitab nende toodete tegelikku päritolu. Euroopa Kohus täpsustas, et Lääne-Sahara on liidu õiguse tähenduses Marokost eraldiseisev territoorium. Järelikult peavad sellelt territooriumilt pärit tooted viitama nende tegelikule päritolule, st Lääne-Saharale, et tagada läbipaistev teavitamine ja vältida tarbijate eksitamist. Euroopa Kohus otsustas samuti, et liikmesriigid, nagu Prantsusmaa, ei saa siiski ühepoolselt kehtestada impordikeelde ebaõigesti märgistatud toodete suhtes. Selline pädevus on ühise kaubanduspoliitika raames üksnes liidul.

4. oktoobri 2024. aasta kohtuotsus Confédération paysanne (Lääne-Sahara melonid ja tomatid) (C-399/22)

Ränne ja varjupaik

Euroopa Liit on võtnud vastu eeskirjad, et kehtestada tõhus, humaanne ja turvaline Euroopa rändepoliitika. Euroopa ühises varjupaigasüsteemis on määratletud miinimumnõuded, mis kehtivad igal pool liidus kõigi varjupaigataotlejate ja nende taotluste menetlemise suhtes.

Miinimumnõuete direktiivi kohaselt on välistatud, et isikuid, kes on registreeritud ÜRO (Palestiina Põgenike) Abi- ja Tööorganisatsiooni (Lähis-Idas) (UNRWA) juures, tunnustatakse Euroopa Liidus pagulasena. Siiski peavad need isikud üldjuhul saama pagulasseisundi, kui selle asutuse abi või kaitse lakkab. Palestiina päritolu kodakondsuseta isikuid puudutava vaidluse raames pöördus Bulgaaria kohus Euroopa Kohtu poole, et selgitada kriteeriume, mis võimaldavad asuda seisukohale, et see abi on lakanud. Euroopa Kohus rõhutas, et Gaza sektoris valitsevat olukorda arvestades kujutab UNRWA suutmatus tagada asjaomases piirkonnas inimväärseid elutingimusi või minimaalset turvalisust endast abi lakkamist.

13. juuni 2024. aasta kohtuotsus Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite (pagulasseisund – Palestiina päritolu kodakondsuseta isik) (C-563/22)

Euroopa Kohus mõistis Ungarilt välja põhisumma 200 miljonit eurot ja karistusmakse summas 1 miljon eurot päevas Euroopa Kohtu poolt varjupaigaküsimustes 2020. aasta detsembris tehtud kohtuotsuse täitmata jätmise eest. Ungari on rikkunud oma kohustusi, mis puudutavad rahvusvahelise kaitse menetluse kasutamist, taotlejate kinnipidamist transiiditsoonides ja ebaseaduslikult riigis viibivate kodanike väljasaatmist. Hoidudes tahtlikult liidu ühise poliitika kohaldamisest, kahjustas ta tõsiselt liikmesriikidevahelise solidaarsuse põhimõtet ja liidu õiguse ühtsust. Selline enneolematu ja äärmiselt raske rikkumine paneb teistele liikmesriikidele põhjendamatu vastutuse varjupaigataotlejate vastuvõtmise ja haldamise eest.

13. juuni 2024. aasta kohtuotsus komisjon *vs*. Ungari (rahvusvahelise kaitse taotlejate vastuvõtmine II) (C-123/22)

Õigusalane koostöö

Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala hõlmab meetmeid liikmesriikidevahelise õigusalase koostöö edendamiseks. Kõnealune koostöö põhineb kohtuotsuste ja kohtulahendite vastastikusel tunnustamisel ning selle eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigust, et võidelda piiriülese kuritegevuse vastu, tagades ohvrite, kahtlustatavate ja kinnipeetavate õiguste kaitse liidus.

Itaalia kohus mõistis oma endise elukaaslase tapnud mehelt ohvri perekonnale välja hüvitise. Kurjategija maksejõuetuse tõttu määras Itaalia riik hüvitise aga ainult ohvri lastele ja abikaasale. Seejärel pöördusid ohvri vanemad, õde ja lapsed Itaalia kohtusse, et nõuda „õiglast ja asjakohast“ hüvitist. Euroopa Kohus, kellele esitati küsimus kuriteoohvritele hüvitise maksmist käsitleva direktiivi tõlgendamise kohta, otsustas, et riiklik skeem, mis jätab teatavad pereliikmed automaatselt hüvitise saajate hulgast välja ainuüksi seetõttu, et on olemas teised pereliikmed, ei taga „õiglast ja asjakohast hüvitist“ kaudsetele ohvritele. Sellise skeemi puhul tuleb arvesse võtta muid kaalutlusi, näiteks surnud isiku surmaga neile pereliikmetele kaasnevaid materiaalseid tagajärgi või asjaolu, et nad olid surnud isiku ülalpeetavad.

7. novembri 2024. aasta kohtuotsus Burdene (C-126/23)

Prantsuse politseil õnnestus varjatult siseneda krüpteeritud elektroonilise side teenusesse EncroChat, mida kasutatakse kogu maailmas krüpteeritud mobiiltelefonides ebaseaduslikuks kaubitsemiseks narkootiliste ainetega. Saksamaa föderaalne kriminaalpolitseiamet sai Europoli serveri kaudu tutvuda sel viisil pealtkuulamise tulemusel saadud andmetega, mis puudutasid EncroChati kasutajaid Saksamaal. Pärast Saksamaa prokuratuuri tehtud Euroopa uurimismäärusi andis Prantsuse kohus loa edastada need andmed ja kasutada neid kriminaalmenetlustes Saksamaal. Berliini esimese astme kohus kahtles nende otsuste õiguspärasuses. Euroopa Kohus vastas, et prokurör võib teatavatel tingimustel teha Euroopa uurimismääruse teises liikmesriigis juba kogutud tõendite edastamiseks. Selle koostamine ei nõua, et taotlevas riigis tõendite kogumisele kohaldatavad tingimused oleksid täidetud. Siiski peab olema võimalik asjaomaste isikute põhiõiguste järgimise hilisem kohtulik kontroll.

30. aprilli 2024. aasta kohtuotsus M. N. (EncroChat) (C-670/22)

Ühine välis- ja julgeolekupoliitika

Piiravaid meetmeid ehk sanktsioone, mis on Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) oluline vahend, kasutatakse osana integreeritud ja terviklikust lähenemisviisist, mis hõlmab ka poliitilist dialoogi. Liit kasutab neid eelkõige selleks, et kaitsta liidu väärtusi, põhihuvisid ja julgeolekut, ennetada konflikte ja tugevdada rahvusvahelist julgeolekut. Sanktsioonide eesmärk on nimelt veenda teatud isikuid või üksusi muutma oma poliitikat või tegevust, et edendada ÜVJP eesmärke.

Euroopa Liit moodustas 2008. aastal Eulex Kosovo tsiviilmissiooni, et toimetada uurimist seoses 1999. aastal Kosovos toime pandud kuritegude ja kadunud või tapetud isikutega. Järgmisel aastal asutas ta erikomisjoni, kelle ülesanne oli läbi vaadata kaebusi inimõiguste rikkumiste kohta, mille Eulex Kosovo oli oma täitevvolituste täitmisel toime pannud. Pärast seda, kui Kosovos kadunud või tapetud isikute lähedased pereliikmed KS ja KD olid esitanud kaebused, tuvastas erikomisjon, et rikutud on mitut põhiõigust. Seejärel pöördusid KS ja KD Euroopa Liidu Üldkohtusse, nõudes hüvitist kahju eest, mida nad olid väidetavalt kandnud seoses missiooni käigus läbi viidud uurimisega. Üldkohus leidis, et tal puudub ilmselgelt selleks pädevus.

Apellatsioonimenetluses selgitas Euroopa Kohus liidu kohtute pädevust ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) valdkonnas. Euroopa Kohus leidis, et ta on pädev tõlgendama või hindama ÜVJP poliitiliste või strateegiliste valikutega mitte otseselt seotud aktide või tegevusetuse õiguspärasust (näiteks Eulex Kosovo töötajate värbamist puudutavad aktid). Ta rõhutas, et ÜVJP valdkonnas tema kohtulikust pädevusest tehtava erandi selline kitsas tõlgendamine on kooskõlas õigusega tõhusale kohtulikule kaitsele, nagu nähtub ka Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast. Seetõttu tühistas Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse osaliselt ja leidis, et liidu kohtud on pädevad tegema otsust mõne akti või tegevuse kohta, millele hagejad oma kahju hüvitamise hagis on viidanud.

10. septembri 2024. aasta kohtuotsus KS ja KD *vs*. nõukogu jt (liidetud kohtuasjad C-29/22 P ja C-44/22 P)

Samuti kinnitas Euroopa Liidu Üldkohus ÜVJP valdkonnas, et Euroopa Liidu Nõukogu kehtestatud keeld osutada õigusnõustamisteenuseid Venemaa valitsusele ja Venemaal asutatud juriidilistele isikutele, üksustele ja asutustele on õiguspärane (vt sama kohtuotsuse kohta ka jaotis „Põhiõigused“ ja peatükk „Kohtupraktika uuendused“).

Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles jt *vs*. nõukogu (T-797/22, T-798/22, T-828/22)

Analüüsi ja dokumentatsiooni direktoraat koostab õigusvaldkonna spetsialistidele oma kokkuvõtete kogumiku raames Euroopa Kohtu ja Üldkohtu lahendite põhjal väljaandeid „Valik olulistest kohtuotsustest“ ja „Kohtupraktika kuukiri“.

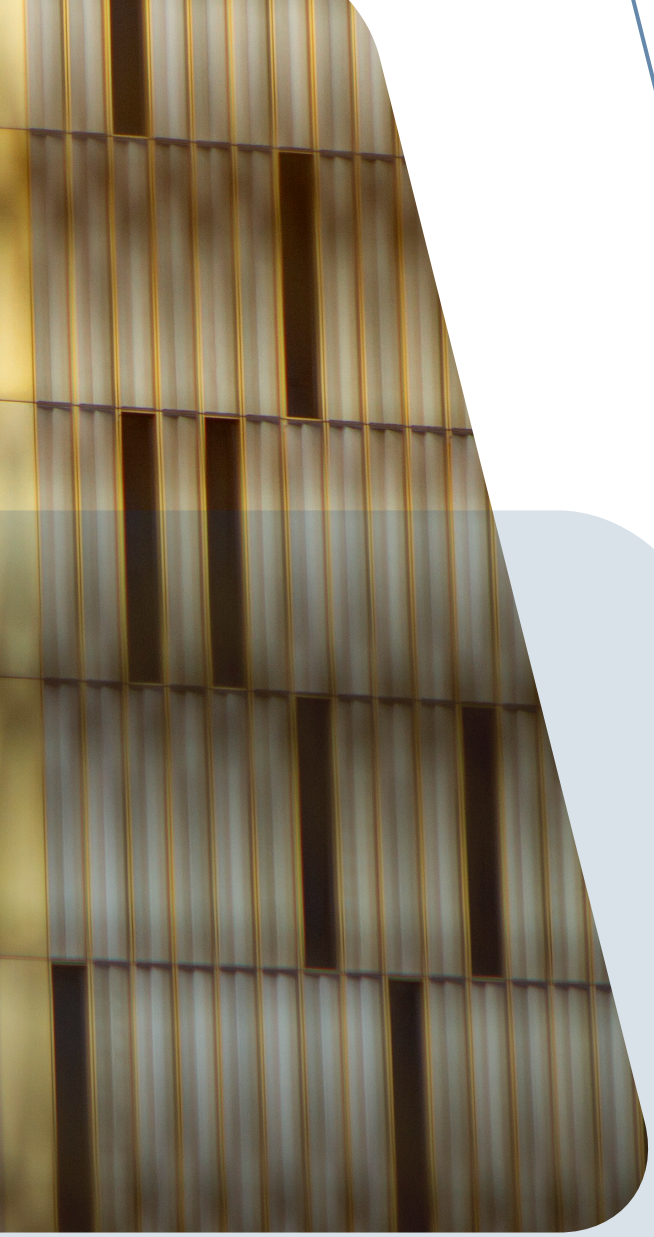

3

Kohtuhaldus õigusemõistmise teenistuses

A. Kohtusekretäri sissejuhatus

Alfredo Calot Escobar

Euroopa Kohtu kohtusekretär

Kaks aastakümmet on möödunud kümne uue liikmesriigi ühinemisest Euroopa Liiduga, mis tähistab ajaloolist hetke meie institutsiooni teekonnal. See on pidupäev, kuid ka enneolematute väljakutsete aeg. Tagasi vaadates võin uhkusega öelda, et me mitte ainult ei ületanud neid väljakutseid, vaid kasvasime ka tugevamaks.

Tänapäeval oleme oma institutsioonis samavõrd oluliste muutuste keskel. Viidi lõpule seadusandlik menetlus eelotsusepädevuse osaliseks üleandmiseks Üldkohtule. Tänu kahe kohtu ja erinevate teenistuste väsimatutele jõupingutustele on astutud kõik vajalikud sammud, et seda sujuvalt rakendada.

Sama koostöö- ja kohanemisvõime on innustanud meid tegema jõupingutusi ka teises võtmevaldkonnas, milleks on digipööre. Kogu aasta jooksul oleme edendanud oma digivõimeid ja arendanud aktiivselt tehisintellektipõhiseid projekte, viies need algatused vastavusse sel aastal jõustunud tehisintellektimääruse nõuetega. Tunnistades, et inimese panus on tehisintellekti vahendite tõhusaks kasutuselevõtuks endiselt oluline, käivitasime ulatusliku ja kõikehõlmava tehisintellekti koolitusprogrammi. Lisaks sellele on meie õigustõlketeenistused võtnud juhtrolli töövoo ümbermõtestamisel arenenumal digimaastikul, olles teistele teenistustele eeskujuks.

Kuna me püüame ajakohastuda ja uueneda, on muutunud oluliseks tagada meie digitaalse infrastruktuuri turvalisus ja vastupidavus. Sel aastal jõustus küberturvalisuse määrus, millega kehtestati meie institutsioonile rangete tähtaegade raames olulised kohustused.

Isegi kui me oleme innovatiivsed, suunavad meie jõupingutusi jätkuvalt meie institutsiooni aegumatud ideaalid. Meie edu keskmes on meie suurim väärtus: rohkem kui 2000 pühendunud inimesest koosnev, kogu kontinendilt pärinev meeskond, kes harmooniliselt töötab iga päev õigusemõistmise heaks. Selle ühise jõupingutuse tõeline väärtus seisneb mitmekesisuses; ühendades vaatenurki, kultuure, kogemusi ja talente, tugevdab see meie võimet täita oma ülesandeid.

Tõeliste talentide hoidmiseks ja ligimeelitamiseks kõigist liikmesriikidest on kogu aasta jooksul jätkunud algatused, mille eesmärk on tagada meie asukohariigi atraktiivsus töökohana. Esimest korda nägime, et poliitikud möönavad, et Luksemburgi töötajad seisavad silmitsi ainulaadsete väljakutsetega võrreldes kolleegidega Brüsselis. Menetluses, mis ei ole kaugeltki lihtne, rahuldasid eelarvepädevad asutused meie taotluse saada ajutist eluasemetoetust kolleegidele madalamatel palgaastmetel – see on esimene oluline samm selle ebavõrdsuse kõrvaldamiseks.

Meie pühendumus mitmekesisusele ei hõlma üksnes meie töötajaid. 2024. aastal tegime koos Euroopa õigusalase koolituse võrgustikuga uusi algatusi, et ühtlustada Euroopa Liidu Kohtu pikaajalistes koolitustes osalevate riiklike õigusvaldkonna spetsialistide geograafilist tasakaalu. Need jõupingutused on andnud nähtavaid tulemusi, sest esimest korda programmi ligikaudu kahekümneaastase ajaloo jooksul esitasid kolm uut liikmesriiki oma avalduse.

See näitab ka meie pikaajalist pühendumist dialoogi tugevdamisele liikmesriikide kohtutega, mis on põhimõte, mida oleme kogu aasta jooksul aktiivselt järginud. Euroopa Liidu kohtute võrgustik on astunud veel ühe märkimisväärse sammu õigusalase dialoogi edendamiseks: kontaktisikute koosolek toimus esimest korda väljaspool meie institutsiooni ruume ja kaaskorraldaja oli Belgia Conseil d'État (kõrgeim halduskohus). See tõi võrgustikku uue vaatenurga, tugevdades põhiideed, et õigusalane dialoog ületab oma olemuselt institutsioonilisi piire.

Lisaks nendele välistele verstapostidele oleme pööranud oma tähelepanu sissepoole, kinnitades oma pühendumust kõrgeimatele eetikastandarditele, mis on alati olnud meie identiteedi lahutamatu osa. Sel aastal koondasime need standardid kogu personali suhtes kohaldatavaks käitumisjuhendiks, viies meie põhimõtted vastavusse juba varem kohtu liikmetele kehtestatud kõrgete standarditega.

Nii nagu me kakskümmend aastat tagasi vastasime laienemisega seotud väljakutsetele otsustavalt ja ühise sihikindlusega, olen kindel, et kahekümne aasta pärast vaatame tänastele muutustele tagasi sama uhkelt. Tänased väljakutsed võimaldavad meil omaks võtta uued arengusuunad, mis kujundavad meie institutsiooni teed tulevikku, austades samal ajal rikkalikke traditsioone, mis on kujundanud institutsiooni mineviku.

B. Aasta olulisimad sündmused

Eelotsusepädevuse osaline üleandmine

Selleks et liidu kohtud saaksid mõistliku aja jooksul kvaliteetselt õigust mõista ja saavutada parim võimalik töökoormuse tasakaal Euroopa Kohtu ja Üldkohtu vahel, jõustusid 1. septembril 2024 põhikirja ja kodukorra olulised muudatused. Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Nõukogu võtsid vastu Euroopa Kohtu ettepanekud põhikirja muutmiseks. Euroopa Kohus ja Üldkohus võtsid kodukorra muudatused vastu pärast nõukogu heakskiitu. Nende muudatustega viiakse ellu eelotsusepädevuse osaline üleandmine Üldkohtule ja ajakohastatakse menetlusi mõlemas kohtus.

Põhikirja muudatused ja nende rakendamine

Euroopa Liidu Kohtu põhikirja muudatused võimaldavad anda eelotsusepädevuse osaliselt üle Üldkohtule alates 1. oktoobrist 2024. Tegemist on võimalusega, mis on olnud olemas alates 2001. aastal allkirjastatud Nice'i lepingust ning mis tuli taas päevakorda 2015. aasta liidu kohtute ülesehituse reformi kontekstis, eelkõige Üldkohtu kohtunike arvu kahekordistamise käigus, mis viidi täielikult lõpule 2022. aastal.

Üldkohtu pädevus eelotsusetaotlusi läbi vaadata puudutab selgelt eristatavaid **konkreetseid valdkondi**, mis tekitavad vähe põhimõttelisi küsimusi ja mille kohta on välja kujunenud Euroopa Kohtu ulatuslik praktika, millest Üldkohus saab oma uue pädevuse teostamisel juhinduda. Lisaks on tegemist eelotsusetaotlustega, mida saab piisaval hulgal Üldkohtule üle anda, et reaalselt vähendada Euroopa Kohtu töökoormust.

Need konkreetsed valdkonnad on ühine käibemaksusüsteem, aktsiisid, tolliseadustik, kaupade tariifne klassifitseerimine, reisijatele hüvitise maksmine ja nende abistamine reisist mahajätmise või transporditeenuste hilinemise või tühistamise korral ning kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem.

Pädevuse jaotus Euroopa Kohtu ja Üldkohtu vahel

Vt video YouTube'is

Euroopa Kohtu kodukorra muudatused täpsustavad eelkõige eelotsusetaotluste esialgse menetlemise korda, mille eesmärk on määrata kindlaks, kumb kohus peaks neid menetlema. Lisaks sisaldavad muudatused sätteid, mis on vajalikud, et tagada selliste eelotsusetaotluste kiire menetlemine, mille Üldkohus on Euroopa Kohtusse suunanud põhjusel, et need nõuavad põhimõttelist otsust, mis tõenäoliselt mõjutab liidu õiguse ühtsust või järjepidevust. Lõpuks nähakse muudatustega ette ka normid põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikute esitatud kirjalike seisukohtade ja märkuste avaldamiseks internetis mõistliku aja jooksul pärast kohtuasja lõpetamist.

Üldkohtu kodukorra muudatused täpsustavad Üldkohtule üle antud eelotsusetaotluste menetlemise norme. Selleks et anda liikmesriigi kohtutele ja põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikutele samad tagatised, mida kohaldab Euroopa Kohus, võttis Üldkohus sisuliselt üle Euroopa Kohtu kodukorra need sätted, mida kohaldatakse eelotsusetaotluste suhtes, sealhulgas sätted huvitatud isikute esitatud kirjalike seisukohtade ja märkuste avaldamise kohta.

Muud olulised muudatused puudutavad **Üldkohtu struktuuri ja korraldust**. Need näevad ette üheksast kohtunikust koosneva keskmise koja loomise, mille presidendiks on Üldkohtu asepresident. Eelotsusetaotlused määratakse viiest kohtunikust koosnevatele kodadele, kes tegelevad konkreetselt eelotsuseasjadega, mida võib sõltuvalt esitatud küsimuste olulisusest suunata teisele kohtukoosseisule.

Üldkohus valib kohtunikud, kes täidavad eelotsusemenetluses kohtujuristi ülesannet (ja kohtunikud, kes täidavad neid ülesandeid, kui eelnimetatud kohtunikel esineb takistus), ning need kohtunikud abistavad iga eelotsuseasja puhul pädevat koosseisu sarnaselt kohtujuristiga Euroopa Kohtu menetlustes.

Üldkohus täpsustas ka isikuandmete kaitse sätteid ning menetlusdokumentide edastamise ja kättetoimetamise viisi eelotsuseasjades.

Muudatuste ulatus tingis vajaduse **uuesti sõnastada** Üldkohtu kodukorra **praktilised rakendussätted**.

Menetlusnormide muud muudatused

Muude uuenduste eesmärk on parandada, lihtsustada ja ajakohastada kohtuasjade menetlemist Euroopa Kohtus ja Üldkohtus, võttes arvesse tervisekriisi ajal saadud kogemusi. Kõige olulisem muudatus Euroopa Kohtu jaoks on võimalus – mis on juba ette nähtud Üldkohtus –, et poolte või põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikute esindajad võivad osaleda kohtuistungil videokonverentsi teel, kui täidetud on praktilistes juhistes pooltele ette nähtud õiguslikud ja tehnilised tingimused. Üldkohus muutis ka mitut hagide suhtes kohaldatavat sätet, mis puudutavad muu hulgas menetlusdokumentide konfidentsiaalsena käsitlemist, hagiavalduse muutmist menetluse ajal ja vorminõudeid, mida tuleb menetlusdokumentide esitamisel järgida.

Lõpuks, mis puudutab Euroopa Kohtu istungite ülekandmist, mis aitab kaasa õigusemõistmise läbipaistvusele ja kättesaadavusele, siis täpsustatakse uues sättes eeskirju, mida kohaldatakse kohtuistungite ülekandmisele, mis korraldatakse suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, kohtuotsuste kuulutamiseks ja kohtujuristi arvamuse esitamiseks. Üldkohus kehtestas omakorda sisuliselt samaväärsed sätted.

Üldkohtu kantselei atašee Giulia Predonzani mõtted

„Jooksuhuvilised võivad pidada põhikirja reformi maratoniks, millest iga jooksja loodab ühel päeval osa võtta ... ja millele ta on mõelnud juba rohkem kui kakskümmend aastat. Selle saavutamiseks tuli läbida mitu etappi. Euroopa Liidu Kohtu ülesehituse reformi lõpuleviimine on andnud Üldkohtule vahendid ja struktuuri, mis võimaldavad tal eelotsusetaotlusi läbi vaadata vajaliku kiirusega. Kuid sellest ei piisanud.

Selle maratoni läbimiseks pidi Üldkohus kehtestama ka asjakohase regulatiivse ja praktilise raamistiku. Esiteks, selleks et võtta arvesse liikmesriigi kohtute ja põhikirja artiklis 23 osutatud huvitatud isikute osalemist eelotsusemenetluses, kohandas Üldkohus nii oma kodukorda ja praktilisi rakendussätteid kui ka oma otsust e-Curia rakenduse kasutustingimuste kohta ja kõiki nn *soft law* tekste – meelespeasid, vorme, teabedokumente (andmete avaldamata jätmine kohtumenetlustes, hagiavalduste näidised). Lisaks pidi Üldkohus vastu võtma otsused, mis käsitlevad tema kodade ja kohtukoosseisude, sh uue keskmise koja koosseisu ja toimimist,

ning valima kohtujuristid, kes tegelevad eelotsusetaotlustega. Lõpuks pidi Üldkohus uute tööprotsesside rakendamisel oma tegevuse kooskõlastama teiste „maratonil osalevate“ partneritega, eelkõige mitmekeelsuse peadirektoraadi, infotehnoloogia direktoraadi ning analüüsi ja dokumentatsiooni direktoraadiga. Oluline etapp oli nn ühtse kontaktpunkti loomine: rakendus, mis tsentraliseerib Üldkohtule tõenäoliselt üle antavate eelotsusetaotluste analüüsi. Üldkohtu viljakas dialoog Euroopa Kohtu kantseleiga, mis osutus tõeliseks institutsiooniliseks partneriks, oli kogu „treeningu“ vältel väärtuslik.

Ettevalmistus, vajaduste ennetamine, intensiivne ja kestev töö, kõik see toimus ambitsioonika ajakava raames. 2024. aasta oktoobris olid Üldkohtu ja kohtukantselei töötajad valmis ning „stardipakkudel“ selle kauaoodatud maratoni läbimiseks! Ühtse kontaktpunkti läbis 2024. aasta lõpuks 23 toimikut ning 19 kohtuasja anti lõpuks üle Üldkohtule. Võistlus on käimas ja edeneb hästi!“

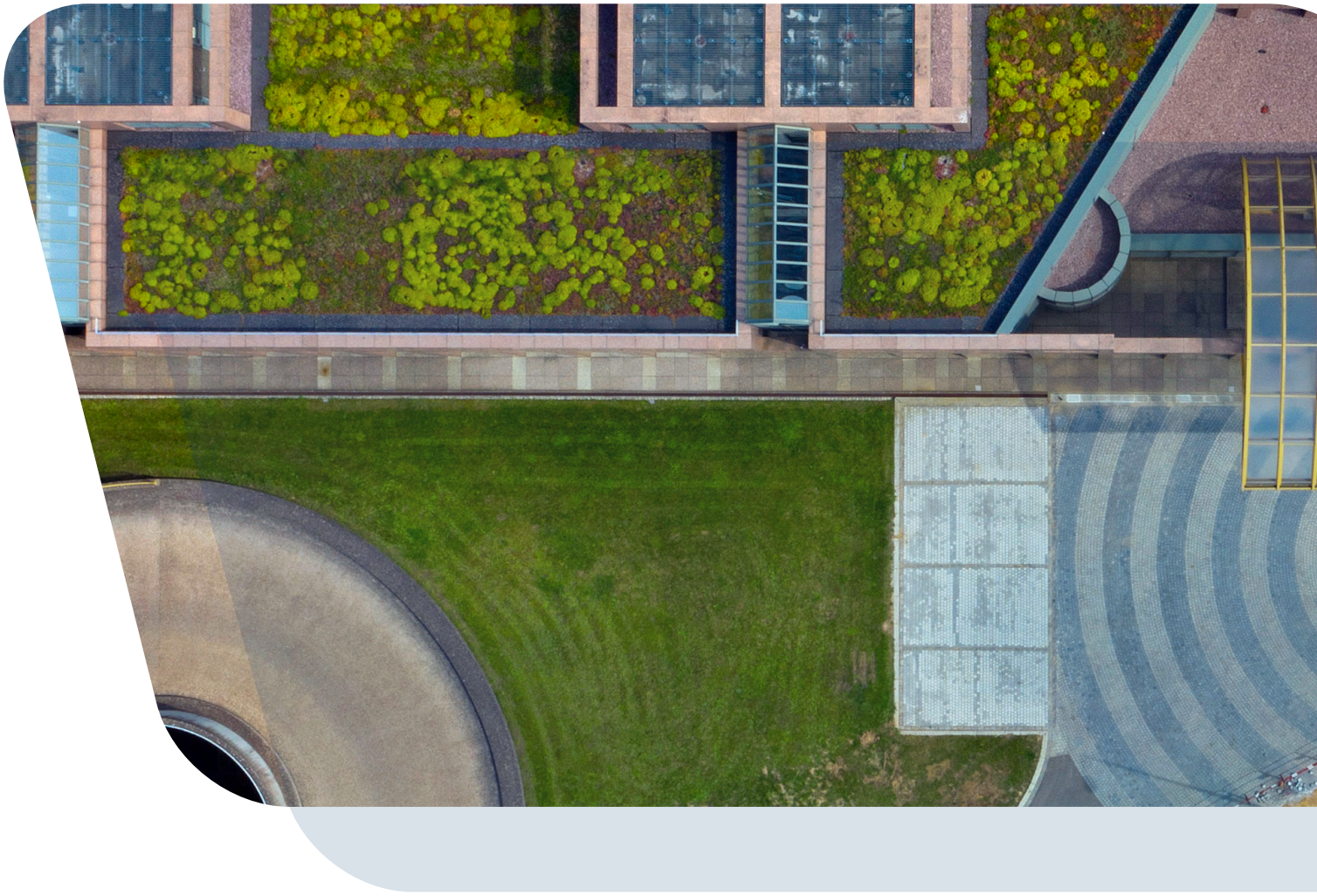

2004. aasta laienemise 20. aastapäev

Euroopa Liiduga ühines 1. mail 2004 kümme uut liikmesriiki: Tšehhi Vabariik, Eesti, Küpros, Läti, Leedu, Ungari, Malta, Poola, Sloveenia ja Slovakkia. See on nii rahvaarvu kui ka riikide arvu poolest suurim laienemine, mida liit on seni kogenud.

2004. aasta laienemise mõju kohtute toimimisele

Kõikidest järjestikustest laienemistest oli 2004. aasta laienemine mahult suurim, sest selle käigus nimetati samal ajal nii Euroopa Kohtus kui ka Üldkohtus ametisse kümme uut kohtunikku.

Mõju Euroopa Liidu Kohtu **keelekorraldusele** oli märkimisväärne. Ametlike keelte arv tõusis 12-lt 21-le, mille tulemusel kasvas keelekombinatsioonide arv hüppeliselt 110-lt 420-le.

Uute kabinettide ja uute keeleüksuste loomine nõudis märkimisväärseid struktuurilisi jõupingutusi nii hoonete kui ka värbamise osas, kuna ühe aasta jooksul tuli tööle mitusada inimest.

Euroopa Liiduga 2004. aastal ühinenud liikmesriikide panus on olnud märkimisväärne: 20 aasta jooksul on kümne ühinenud liikmesriigi kohtud esitanud peaaegu 1300 eelotsusetaotlust.

„Euroopa uus põhiseaduslik ajastu“

Selle ajaloolise sündmuse tähistamiseks korraldas Euroopa Kohus 3. mail 2024 kollokviumi „20 aastat kümne riigi ühinemisest Euroopa Liiduga: Euroopa uus põhiseaduslik ajastu“, mis tõi kokku kohtunikud ja esindajad kõigist Euroopa Liidu liikmesriikidest selleks, et mõtiskleda üheskoos Euroopa Liidu Kohtu panuse üle Euroopa projekti edendamisse ja nende kümne liikmesriigi panuse üle ühisesse õiguskorda.

3. mail toimunud kollokviumil, mille protokollid on avaldatud Euroopa Kohtu veebilehel, käsitleti mitut teemat, sealhulgas:

- uute liikmesriikide ühinemisprotsess pärast Berliini müüri langemist, mis nõudis nende rahvaste seadusandluse, mõtteviisi ja kultuuri põhjalikku muutmist;
- Euroopa ühised väärtused ja 2004. aasta laienemise panus liidu kui „väärtuste liidu“ arengusse ning
- uute liikmesriikide majanduse ja ülejäänud liidu liikmesriikide majanduse lähenemine.

Esinejate ettekanded ja arutelu osalejatega tuletasid meelde, et Euroopa Liit on ainulaadne selle poolest, et see on rajatud ühistele väärtustele – mille tipus on demokraatia ja õigusriik –, mida liit ja selle liikmesriigid peavad jätkuvalt kaitsma.

Euroopa Kohtu kohtuniku, ürituste korraldamise töörühma juhi Ineta Ziemele sõnavõtt

„Euroopa Liidu suurima laienemise 20. aastapäeva tähistava konverentsi peamine eesmärk oli teha kokkuvõte mõjust ja muutustest, mida see laienemine on Euroopa Liidule kaasa toonud. Seda peeti õigeks hetkeks, et mõtiskleda ning vahetada kogemusi ja õppetunde teemal, kuidas liit on viimase 20 aasta jooksul pärast sellist ajaloolist hetke arenenud ja muutunud.

ELi kohtud tegid konverentsi ettevalmistamisel ettepaneku käsitleda 2004. aasta laienemist kui põhiseaduslikku hetke – paradigmamuutust –, mis ühendas Ida- ja Lääne-Euroopa ühiseks põhiseaduslikuks projektiks. Euroopa Liit levitas oma väärtusi ja põhimõtteid eriti keerulise ajalooga Euroopa osades. Samal ajal astusid kümme uut liikmesriiki Euroopa Liitu tugeva pühendumuse ja suure lootusega vabadusele, õiglusele ja jõukusele. ELiga ühinemine oli keeruline protsess, mis ei olnud sugugi ilmselge, ning kandidaatriigid tegid uskumatult palju tööd ja pingutusi, et täita ühinemiskriteeriumid (mida tuntakse Kopenhaageni kriteeriumidena), mis kehtestati esimest korda 1993. aastal Kopenhaagenis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel.

See päev 20 aastat tagasi tähendas ka liidu jaoks põhjalikku muutust kõigis tema pädevusvaldkondades. Seda, milline see muutus täpselt olema saab, ei olnud alati lihtne ette näha, kuid oli ilmne, et siseturul on suurem kasvupotentsiaal, et on olemas põnev kultuuriline, ajalooline ja keeleline mitmekesisus, mis avab ja toetab tulevasi poliitilisi ja õiguslikke suundumusi liidus. Laienenud Euroopa Liit muutus veelgi olulisemaks globaalseks tegijaks.

Konverentsi teine ainulaadne tunnusjoon oli asjaolu, et ELi kohtud kutsusid igast konverentsil osalevast riigist kõnelejaid, kes olid ühinemisprotsessiga otseselt seotud või kellel oli juhtroll riigi liikmesuse või liidu seisukohalt. Konverentsi mõttevahetusi iseloomustas interdistsiplinaarsus teemadel, mille pakkusid sel korral välja ELi kohtud.

Konverentsi lõpetas professor Norman Daviesi suurepärane ajarännak nende riikide eriti keerulisse ja sageli julma ajalukku. See oli vajalik meeldetuletus, et Euroopa Liidu väärtusi ei saa pidada iseenesestmõistetavaks ning et nende jätkusuutlikkus ja areng nõuavad igaühelt liidus tõsist tööd. Kui me mõtisklesime nende õppetundide üle, siis ELi kohtute koor laulis kümnes keeles laule ja lõpetas kontserdi Beethoveni „Oodiga rõõmule“, mis väljendab jätkuvalt Euroopa Liidu idealistlikku nägemust sellest, kuidas inimkond vennastub.“

Euroopa Liidu Kohtu personali tugevdatud eetikaraamistik

Euroopa Liidu Kohus on oma ülesande olemuse tõttu alati seadnud endale kõrgeimad sõltumatuse, erapooletuse ja usaldusväärsuse nõuded. Nende nõuete järgimine, mis ühtlasi on institutsiooni identiteedi aluseks olevad väärtused, on oluline, et tagada usaldus Euroopa õigusemõistmise vastu, aga ka õigusemõistmise legitiimsus. Sel põhjusel jälgib Euroopa Liidu Kohus, et tema sisemine õigusraamistik vastaks kõrgeimatele eetikanormidele ja seega ka kohtuorganil lasuvale ootusele olla eeskujuks.

Seetõttu on Euroopa Liidu Kohus alati järginud rangeid eetikanorme. Institutsiooni liikmed (kohtunikud, kohtujuristid ja kohtusekretärid) ning kogu personal on kohustatud neid järgima ka pärast seda, kui nad on Euroopa Liidu Kohtu teenistusest lahkunud.

Olukorras, kus ootused Euroopa avaliku teenistuse eeskujulikkusele on üha kõrgemad, on Euroopa Liidu Kohus otsustanud jätkata oma sisemise eetikaraamistiku ajakohastamist. See protsess, mis algas 2021. aastal liikmete ja endiste liikmete eetikakoodeksi muutmisega, jätkub nüüd personali eetikakoodeksi vastuvõtmisega.

Seega on Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjades ja Euroopa Liidu muude teenistujate teenistustingimustes ning paljudes sise-eeskirjades juba sisalduvaid norme laiendatud, täiendatud ja kohandatud õigusemõistmise nõuetega, koondades need üheks personali eetikakoodeksiks, mis pärast selle vastuvõtmist halduskomitees jõustus 1. märtsil 2024.

Erinevatest olemasolevatest allikatest pärinevatele käitumisreeglitele tuginedes on kõnealune eetikakoodeks üheainsa dokumendina lihtsasti kättesaadav ja arusaadav kogu personalile, kelle suhtes need reeglid kehtivad. Sellega püütakse läbipaistvuse ja õiguskindluse huvides tõlgendada neid kohustusi viisil, mis võtab arvesse Euroopa Liidu Kohtu õigusemõistmise ülesande eripära, ning täpsustada nende rakendamist. Koodeks järgib eetilist lähenemisviisi, mis põhineb institutsiooni tegevust suunavatel väärtustel, mis kajastuvad eeskujuks olevates

käitumisnormides. See sisaldab ka erinorme juhtkonnale, võttes arvesse neil lasuvaid erilisi kohustusi, ning kohtunike nõunikele, arvestades nende positsiooni suhetes Euroopa Kohtu ja Üldkohtu liikmetega ning nende otsest osalemist õigusemõistmises. Nendes normides toonitatakse, et eeskujuks olemise kohustus on proportsionaalne täidetavate ülesannetega, ning kirjeldatakse üksikasjalikult konkreetseid kohustusi seoses huvide konfliktide vältimise ja kohtuvälise tegevusega, sealhulgas pärast ametiaja lõppemist.

C. Suhted avalikkusega

16 319 külastajat, sh

3985 õigusvaldkonna spetsialisti

Virtuaalsed külastajad: 7%

2493 külastajat avatud uste päeval

Kaugosalusega külastused – pedagoogiline projekt

Euroopa Kohtu selle pedagoogilise programmi eesmärk on võimaldada 15-18-aastastel keskkooliõpilastel tutvuda liidu kohtute tööga oma klassiruumist, ilma et nad peaksid sõitma Luksemburgi. Projekti eesmärk on tõsta noorte keskkooliõpilaste ja nende õpetajate teadlikkust demokraatlikest väärtustest ja päevakajalistest õigusküsimustest ning selgitada neile Euroopa Liidu Kohtu praktika mõju Euroopa kodanike igapäevaelule. 2024. aastal oli ligikaudu **1300 keskkooliõpilasel** võimalus selle programmi raames Euroopa Liidu Kohut külastada.

Kommunikatsiooni direktoraadi pressiesindajad, kes on hariduselt juristid, vastutavad selle eest, et kohtuotsused, kohtumäärused, kohtujuristi ettepanekud ja pooleliolevad kohtuasjad oleksid ajakirjanikele ja korrespondentidele kõigis liikmesriikides paremini mõistetavad. Nad koostavad pressiteateid, et teavitada ajakirjanikke ja juriste reaalajas Euroopa Kohtu ja Üldkohtu lahenditest. Nad saadavad isikutele, kes on Euroopa Liidu Kohtu pressiteenistusele selleks soovi avaldanud, regulaarselt uudiskirju, milles annavad teada olulistest menetluslikest ja institutsioonilistest sündmustest, ning edastavad kiirülevaateid kohtuasjade kohta, mida ei ole käsitletud pressiteadetes. Lisaks vastavad nad kodanike e-kirjadele ja kõnedele.

2509 pressiteadet

610 uudiskirja

516 kiirülevaadet

13 091 vastust kodanike teabetaotlustele (telefonikõned ja e-kirjad)

Euroopa Liidu Kohus on aktiivselt esindatud suhtlusvõrgustikes kahe X-i konto (üks prantsuse ja teine inglise keeles), LinkedIni konto ja Mastodoni konto kaudu. Kohtu jälgijate arv nendes võrgustikes kasvab pidevalt, mis annab tunnistust avalikkuse jätkuvast huvist ja tähelepanust Euroopa Liidu Kohtu töö vastu. Kohtul on ka YouTube'i kanal, mille kaudu saab 24 ametlikus keeles tutvuda mitmesuguse audiovisuaalse sisuga, sealhulgas animatsioonidega, mis selgitavad laiale üldsusele, kuidas mõjutab Euroopa Liidu Kohtu praktika kodanike igapäevaelu.

163 000 jälgijat **X**-is **+2%** rohkem kui 2023. aastal

297 346 jälgijat **LinkedIn**is **+26%** võrreldes 2023. aastaga

4500 jälgijat **Mastodon**is

90 000 jälgijat ja **600 000** vaatamist **YouTube**'is **+137%** võrreldes 2023. aastaga

Euroopa Kohus avaldas 2024. aastal uue animatsiooni: Kohtualluvuse jagunemine Euroopa Kohtu ja Üldkohtu vahel.

Vt YouTube'i videot

Kohtuistungite veebiülekanne

Selleks et hõlbustada üldsuse juurdepääsu kohtu õigusemõistmise tegevusele, on Euroopa Liidu Kohus loonud kohtuistungite ülekande süsteemi. Kohtuotsuste kuulutamine ja kohtujuristide ettepanekute esitamine edastatakse siinsel veebisaidil *otseülekandena* vastavalt kohtuistungite kalendris märgitud ajakavale. Euroopa Kohtu suurkojas suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatavad kohtuistungid edastatakse *ajalise viitega*.

Salvestised jäävad kättesaadavaks kuni üheks kuuks.

Enne suuliste seisukohtade ärakuulamiseks korraldatavate kohtuistungite ülekandmist antakse kohtuistungi keeltes **kohtuasjast lühiülevaade**, mis edastatakse kohtu veebilehel ja sotsiaalvõrgustikes. 2024. aastal edastati kokku **29** lühiülevaadet.

4

Keskkonda väärtustav institutsioon

Euroopa Liidu Kohus järgib juba mitu aastat ambitsioonikat keskkonnapoliitikat, mille eesmärk on täita kõige rangemaid kestliku arengu ja loodusvarade kaitse norme. Institutsiooni pühendumusest annab alates 2016. aastast tunnistust registreering keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis **EMAS** (Eco-Management and Audit Scheme). See Euroopa Liidu reguleeritud sertifikaat antakse organisatsioonidele, kes vastavad rangetele tingimustele, mis on seotud nende keskkonnapoliitikaga, pingutustega keskkonnakaitse nimel ning kestlike töömeetoditega.

2023. aastal saavutas Euroopa Liidu Kohus kõigi oma keskkonnanäitajate osas väga rahuldavad tulemused ja tegemist on nüüd aastaga, mida võib pidada uueks keskkonnategevuse tulemuslikkuse baastasemeks pärast aastatel 2020–2022 valitsenud tervisekriisi.

Vett, jäätmeid, paberit, kütet ja elektrit puudutavad **keskkonnanäitajad** vastavad 2023. aasta omadele. Erinevused on välja toodud võrdluses 2015. aastaga, mis on EMASi süsteemi võrdlusaasta.

Konkreetsemalt, mis puudutab **energiatarbimist**, siis kuna Ukraina sõjaga seotud kulude kokkuhoiu meetmeid on pikendatud, on kohtus elektri- ja küttetarbimine veelgi märkimisväärselt vähenenud. Samuti on Euroopa Liidu Kohus saavutanud oma ambitsioonikad eesmärgid **paberitarbimise** osas. 2023. aastal vähenes kontoripaberi kasutamine (välja arvatud kohtuvälised väljaanded) 55,2% võrreldes kriisieelse tasemega 2019. aastal ja see suundumus jätkus tänu harjumuste muutumisele ning protsesside ja dokumentide jätkuvale digiteerimisele.

Hoolimata Euroopa Liidu Kohtu kõigi tegevuste, sealhulgas väliskülastuste taasalustamisest, näeme suundumust CO_2-heite stabiliseerumisele, mis on tingitud mitmesugustest projektidest, aga ka töötajate teadlikkusest ja aktiivsest pühendumisest EMASi poliitikale.

Täistööaja ekvivalent (TTE) on ühik, mis võimaldab mõõta tööalast tegevust, olenemata sellest, et töötajate iganädalane töötundide arv võib erinevate töökorralduse vormide tõttu olla erinev.

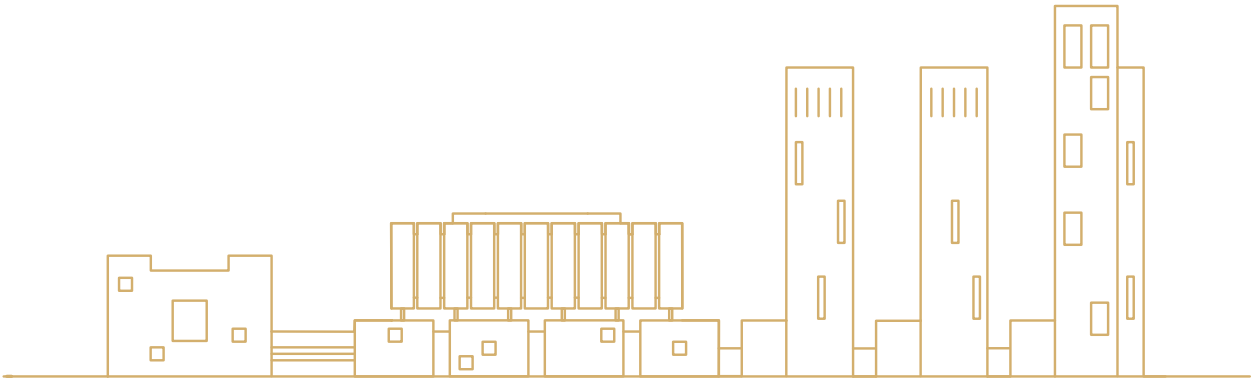

Jäätmete sorteerimise täiustamine ja ühekordselt kasutatavate plasttoodete vähendamine

Osalemine rattaringlussüsteemis Vel'oH ning ratta ja rongiga piiriülese liiklemise toetamine. Elektrisõidukite laadimispunktide paigaldamine

Paberitarbimise vähendamine
↓63% kg / TTE

Veetarbimise vähendamine
↓20% m³ / TTE

Kontoriprügi ja toidujäätmete vähendamine
↓43,2% kg / TTE

Kütte-, ventilatsiooni-, kliima- ja valgustussüsteemide täiustamine

Elektritarbimise vähendamine
↓28,7% kWh/TTE

Kütteenergia tarbimise vähendamine
↓33,5% kWh/TTE

3466 m²
mis tootsid ligikaudu
380 758 kWh
see vastab
69 perekonna
aastasele vajadusele

Süsinikdioksiidi heite vähendamine
↓30,2% kg CO_2/TTE

5

Pilk tulevikku

2025. aasta peamine ülesanne on tagada, et **eelotsusepädevuse osaline üleandmine Üldkohtule**, mis jõustus 1. oktoobril 2024 ja mis on liidu kohtusüsteemi reformi viimane etapp, viiakse edukalt ellu. Kohus jälgib, et kõik teenistused pakuksid Üldkohtule tõhusat ja kvaliteetset tuge selleks, et Üldkohus saaks kohtuvaidlusi lahendada optimaalsetes tingimustes.

Seoses kohtuasjade arvu eeldatava suurenemisega lühikeses ja keskpikas perspektiivis jätkab Euroopa Liidu Kohus ka **kohtu- ja haldusmenetluste digiteerimist**, et parandada oma haldustegevuse tõhusust ja tulemuslikkust. Kohus jätkab innovaatilise tehnoloogia pakutavate võimaluste kasutamist, jäädes samal ajal ettevaatlikuks – mida nõuab tema õigusemõistmise ülesannete laad – ning lähtudes juhtpõhimõttest väärtustada oma töötajate teadmisi ja andeid.

Kuid käesolevat aastat iseloomustavad ka uued **kodanikele suunatud projektid**, mis on kooskõlas läbipaistvuse ja teabele juurdepääsu poliitikaga. Kohtu- ja haldustegevuse läbipaistvuse suurendamiseks mitmekesistab ja uuendab Euroopa Liidu Kohus oma kommunikatsioonikanaleid. Näiteks viib institutsioon lõpule oma veebisaidi reformi, et vastata nii õigusvaldkonna spetsialistide ja meedia kui ka üldsuse vajadustele. Lisaks sellele, et muuta kohtu tegevus ja lahendid arusaadavamaks kõigile kodanikele, sh nooremale põlvkonnale, käivitab Euroopa Liidu Kohus veebipõhise audiovisuaalse platvormi Curia web TV, mis hakkab edastama kohtu tegevust selgitavaid saateid.

2025. aastal tähistab Euroopa Liit **Austria, Soome ja Rootsi liiduga ühinemise 30. aastapäeva**. Kohus tähistab Euroopa Liidu neljandat laienemist, mis ligikaudu 10 aastat pärast Hispaania ja Portugali ühinemist ning pärast kolme uue riigi rahvahääletusel antud heakskiitu viisid Euroopa Liidu elanikkonna 370 miljonini ja laiendasid oluliselt piirkonna geograafilist ulatust nii Põhja- kui ka Kesk-Euroopa suunas. Räägitakse nende kolme riigi ühinemise taustast, selle tähtsusest ja mõjust igale riigile ning osalevad ka nende riikide silmapaistvad esindajad.

Lõpuks jätkab Euroopa Liidu Kohus **intensiivset dialoogi liikmesriikide kohtutega**, mida ta on üle 70 aasta pidanud, et tagada liidu õiguse ühtsus ja ühetaoline kohaldamine.

Eelkõige peab ta seda Euroopa Liidu kohtute võrgustiku raames konstitutsiooni- ja ülemkohtutega, samuti liikmesriikide kohtunikega iga-aastase kohtunike konverentsi raames, mis toimub Euroopa Kohtu ruumides.

Samuti aitab kohus 2025. aasta septembris korraldada Sofias konverentsi „EUnited in diversity“. Pärast esimest korda Riias 2021. aastal ja Haagis 2023. aastal toimunud üritust jätkab kolmas üritus seda iga kahe aasta tagant toimuva kohtumise traditsiooni, mille teema on „Põhiseadusliku õigusemõistmise roll Euroopa Liidu ühises õiguskorras“.

6

Hoiame ühendust!

Külastage Euroopa Kohtu ja Üldkohtu kohtupraktika otsinguportaali Curia veebisaidil:

curia.europa.eu

Jälgige kohtupraktikat ja institutsiooni puudutavaid uudiseid

tutvudes **pressiteadetega** aadressil:
curia.europa.eu/jcms/PressReleases

tellides Euroopa Kohtu **RSS**-voo:
curia.europa.eu/jcms/RSS

jälgides institutsiooni **X** kontot:
CourUEPresse või EUCourtPress

jälgides institutsiooni **Mastodoni** kontot:
curia.social-network.europa.eu/@Curia

jälgides **LinkedIni** kontot:
https://www.linkedin.com/company/european-court-of-justice

laadides alla nutitelefonide ja tahvelarvutite jaoks mõeldud **rakenduse CVRIA**

tutvudes **kohtulahendite kogumikuga**:
curia.europa.eu/jcms/EuropeanCourtReports

Lisateave institutsiooni tegevuse kohta

tutvuge **aastaaruande** veebilehega:
curia.europa.eu/jcms/AnnualReport

vaadake animatsioone **YouTube'is**:
youtube.com/@CourtofJusticeEU

Tutvuge institutsiooni dokumentidega

ajalooarhiiv:
curia.europa.eu/jcms/archive

haldusdokumendid:
curia.europa.eu/jcms/documents

Külastage Euroopa Liidu Kohut

Institutsioon pakub huvilistele **külastusprogramme**, mis on välja töötatud konkreetselt iga grupi huve arvestades (kohtuistungil osalemine, hoonete või kunstiteostega tutvumine giidi saatel, õppekülastus, virtuaalne külastus):
curia.europa.eu/jcms/visits

Institutsiooni kohta mis tahes teabe saamiseks:

Kirjutage meile **kontaktivormi** kaudu:
curia.europa.eu/jcms/contact

EUROOPA LIIDU
KOHUS

Euroopa Liidu Kohus
L-2925 Luxembourg
Tel +352 4303-1
curia.europa.eu

Käsikiri valmis veebruaris 2025 / Viidatud andmed seisuga 31.12.2024

Küljendus: Euroopa Liidu Kohus / Kommunikatsiooni direktoraat / Väljaannete ja elektroonilise meedia osakond, 2024

Euroopa Liidu Kohus ja tema nimel tegutsevad isikud ei võta endale vastutust siin väljaandes esitatud teabe kasutamise eest.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2025

© Euroopa Liit, 2025

Allikale viitamise korral on reprodutseerimine lubatud.

Fotod/illustratsioonid:

Kõik pildid © Euroopa Liit, kui ei ole märgitud teisiti ; Leheküljed 9, 12, 13, 83 : © shutterstock.com ; Leheküljed 11 : Lietuvos nacionalinis muziejus / Foto: © Gediminas Trečiokas ; Leheküljed 94 - 95 Foto: Gediminas Karbauskis

Fotosid või dokumente, mille autoriõigused ei kuulu Euroopa Liidule, on ilma autoriõiguste omajate loata keelatud kasutada või reprodutseerida.

Print	ISBN 978-92-829-4775-3	ISSN 2467-1304	doi:10.2862/5622953	QD-01-24-003-ET-C
PDF	ISBN 978-92-829-4774-6	ISSN 2467-1533	doi:10.2862/3214628	QD-01-24-003-ET-N
HTML	ISBN 978-92-829-4773-9	ISSN 2467-1533	doi:10.2862/1501660	QD-01-24-003-ET-Q

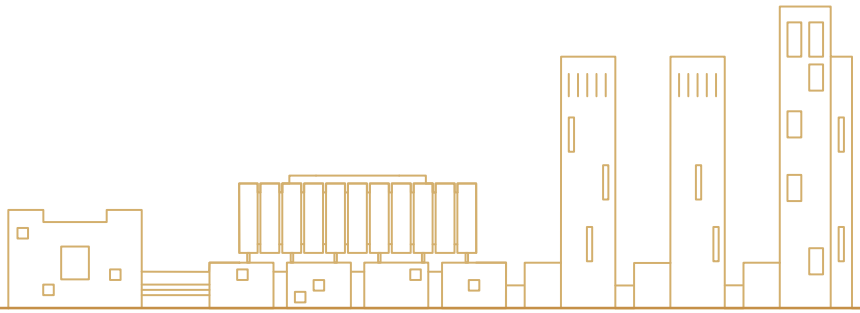

EUROOPA LIIDU
KOHUS

Kommunikatsiooni direktoraat
Väljaannete ja elektroonilise meedia osakond